अथ

गायत्री-पञ्चाङ्ग-

प्रारम्भः ।

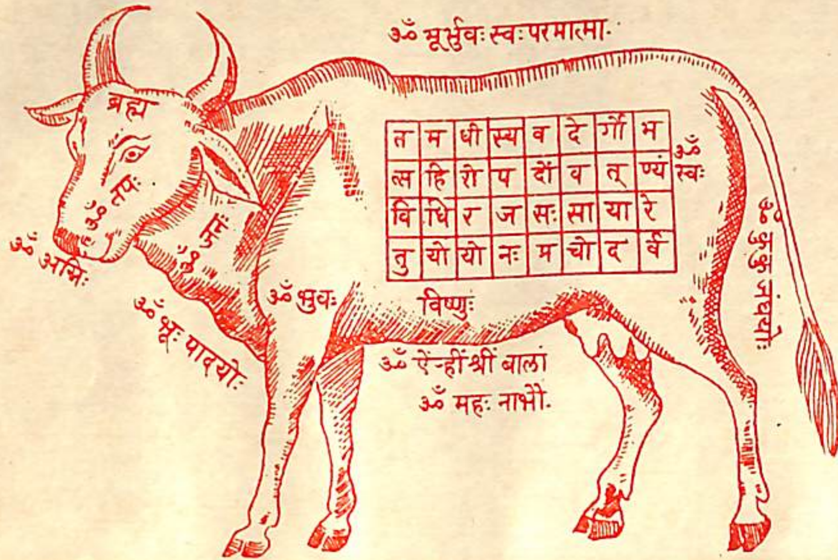
॥ श्रीः ॥

ब्राह्मण्यमूलापि च क्षत्रवैश्यानां धर्मपालनहेतुभूतेयं गायत्री तस्याःपूजापाठादि सर्वेषामपेक्षतेऽतोऽस्माकमासीन्मनीषैतन्मुद्रणे। एतस्मिन्नेव काले संवत् १८२३ तमे लिखितं गायत्रीपञ्चाङ्गपुस्तकं यत्नेन संगृहीतमयोध्यामण्डलान्तर्गतरायबरेलीप्रान्तस्थदौलतपुर निवासिमहावीरप्रसादद्विवेदि (हेडटेलिग्राफ इन्सपेक्टर आ. एम्. रेलवे झांसी तथा विहारवाटिकाविनयविनोदस्नेहमाला व ऋतु-तरंगिणीके कर्ता) इत्येतैः प्रेषितम्। तथा च द्वितीयं प्राचीनं पुस्तकं अर्गलपुरनिवासिपण्डितचिरञ्जीलालव्रजलाल इत्येतैः प्रेषितम्। अत उक्तपण्डितद्वयस्य बहूपकारभारं शिरसा धारयामः । तथा च अस्मत्समीपेऽपि कानिचिदासन् पुस्तकानि । इतीमानि संमेल्य रावेरग्रामनिवासिपरशुरामभट्टतनयगोविन्दशास्त्रिभिः संशोध्य मुद्रितम् । एतत्पुनर्मुद्रणाद्यधिकारः १८६७ ख्रिस्ताब्दिक २५ तम-नियमानुसारेणास्माभिः स्वाधीनतया रक्षितः । इत्यावेदयति ।

क्षेमराज श्रीकृष्णदासः'श्रीवेङ्कटेश्वर' स्टीम्-यन्त्रालयाध्यक्षःमुंबईस्थः।

अथ गायत्रीपञ्चांगस्थविषयानुक्रमः ।

त	म	धी	स्य	व	दे	र्गो	भ
त्स	हि	रो	प	दों	व	त्	ण्यं
वि	धि	र	ज	सः	सा	या	रे
तु	यो	यो	नः	म	चो	द	र्व

॥ ॐ तत्पूर्वस्याम् ॥

र्व ५	स्य १३	प्र २१	से	ज	नः २०	व १२	तु ४
रे ६	धी १४	चो २२	सा	र	यो १९	दे ११	वि ३
शि	व	स्थि	स	क्तः	श	के	वः
वो	लः	तो	दा	मु	या	वः	शि
जी	शि	जी	शि	श	शु	जी	वः
वः	वः	वः	वः	पा	य	न	शि
णि ७	म १५	द २३	व	रो	यो १८	र्गो १०	त्स २
यं ८	हि १६	यात् २४	दों	प	धि १७	भ ९	त १

॥ ॐ भूः दक्षिणस्याम् ॥

॥ ॐ स्वः पश्चिमस्याम् ॥

॥ ॐ तपः उत्तरस्याम् ॥

इंद्राय नमः पूर्वे.

ईशान्यां ब्रह्मणे नमः

आग्नेय्यां

सोमाय नमः

भौमाय नमः

आदित्याय नमः

ॐ प्रसादिन्यै नमः प्रभायै नमः नित्यायै नमः

ॐ विश्वंभरायै नमः विलासिन्यै नमः प्रभावत्यै नमः

ॐ परायै नमः शोभनायै नमः भद्ररूपायै नमः

ॐ प्रजायै नमः शान्तायै नमः कान्तायै नमः

ॐ ब्रह्मणे नमः ॐ दुर्गायै नमः ॐ आज्ञायै नमः

ॐ गायत्र्यै नमः

ॐ सरस्वत्यै नमः

ॐ सावित्र्यै नमः

बुधाय नमः

राहवे नमः

केतवे नमः

यमाय नमः दक्षिणकोणे.

कुबेराय नमः उत्तरमुखे.

वायव्यां

अनन्ताय नमः

वरुणाय नमः पश्चिमे.

॥ अथ गायत्रीचक्रम् ॥

	वर्णः	तत्त्वम्	• शक्तिः	मुद्रा	कलाः	: फलानि	पापहरफलम्	उकारान्ताः
:	पीतं	पृथ्वी	ब्राह्मी	सुमुखं	तपनी	आयुष्यम्	अज्ञानदोषहरं	ॐ तकारं
	श्यामं	अप्	गौरी	सम्पुष्टम्	सकला	आरोग्यम्	उपपातकहरम्	ॐ त्सका
:	श्वेतं	तेजः	प्रभा	विततं	विश्वा	ऐश्वर्यदम्	महापातकहरं	ॐ विका
(	नीलं	वायुः	नित्या	विस्तृतं	तुष्टा	धनदम्	दुष्टग्रहदोषहरं	ॐ तुका
ाः	वह्निः	आकाशः	विश्वा	एकमुखं	वरदा	कामदम्	भ्रूणहत्यादोषह.	ॐ र्वका
:	अतिशुभ्रः	गंधः	भद्रा	द्विमुखं	रेवती	विद्यादम्	अगम्यागमनह.	ॐ रेका
तिः	हरितम्	रसः	विलासिनी	त्रिमुखं	सूक्ष्मा	कामदम्	अभक्ष्यभक्ष्यहरं	ॐ णिका
ाः	अग्निपीतं	रूपम्	वित्ता	चतुर्मुखं	ज्ञाना	धनदम्	पुरुषहत्याहरं	ॐ यंका
:	ताम्रं	स्पर्शः	काली	पञ्चमुखं	भर्गा	सन्ततिदम्	गोहत्याहरम्	ॐ भका
ाः	रक्तम्	शब्दः	जया	षण्मुखं	गोमती	अभीष्टदम्	स्त्रीहत्याहरम्	ॐ र्गो
।	श्यामः	वाक्	कान्ता	अधोमुखं	दर्विका	इष्टकन्यादम्	ऐनसदोषहर	ॐ देकार

शये ॥ गोष्ठे देवालयेऽश्वत्थे उद्याने तुलसीवने ।

इंद्राय नमः पूर्वे.

सोमाय नमः

यमाय नमः दक्षिणकोणे.

णि:	पीतम्	पाणिः	शान्ता	शकटम्	वरा	कान्तिदम्	कायरादोषहरं	ॐ वकारं
ा:	विद्युत्	चरणः	दुर्गा	यमपाशं	सिद्धान्ता	चिंतितसिद्धिदं	पितृभ्रातृंदोषहरं	ॐ स्यका
:	शुभ्रम्	उपस्थं	सरस्वती	ग्रथितम्	ध्योना	कीर्तिदायकम्	पूर्वजनितपापह.	ॐ धीका
त्	रक्तः	वायुः	विद्युद्वर्णा	उन्मुखोन्मुखं	मर्यादा	सौभाग्यदम्	सर्वपापहरम्	ॐ मकारं
:	नीलम्	श्रोत्रम्	विशाला	. प्रलम्बम्	स्फुटा	अभीष्टसिद्धिदं	ातिग्रहदोषहरं	ॐ हिकारं
ा:	रक्तः	त्वचा	विभूति	मुष्टिकं	बुद्धिः	त्रैलोक्यमोहनदं	प्रायरुपक्षेपहरं	ॐ धिकारं
वा:	रुक्मसदृशम्	चक्षुः	कमला	मत्स्यः	योगमातरः	पराश्रयप्रदम्	नन:सर्वपापहरं	ॐ योकारं
नौ	उद्यत्सूर्यनिभः	जिह्वा	कला	कूर्मः	योगान्तरा	दवप्रतिग्रहदोषं	इन्द्रपदप्राप्तिः	ॐ योकारं
ति:	श्वेतम्	नासिका	पाप्मा	वराहकः	पृथ्वी	त्रैलोक्यदम्	विष्णुपदप्राप्तिः	ॐ नःकारं
:	रोचनाभं	मनः	अचला	सिंहाक्रांतं	प्रभवा	परानुग्रहक्षमं	रुद्रपदप्राप्तिः	ॐ प्रकारं दां
:	चन्द्रसदृशं	अहंकारः	परा	महाक्रांतं	उष्मा	तेजसीतिशयदं	ब्रह्मपदप्राप्तिः	ॐ चोकारं पां
	पीतः	बुद्धिः	भृशोला	मुद्गरम्	दिध्यामान	स्वर्गप्रदम्	सायुज्यपदप्रा०	ॐ दकारं उं
:	शुफावर्णः	गुदा	वज्रद्वया	पल्लवं	निरञ्जनं	स्वर्गलोकप्रदं	सर्वव्यापि	ॐ याकारं

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ गायत्रीपुरश्चरणविधिरुच्यते ॥ तत्र पुरश्चरणं नाम मंत्रफलसिद्ध्यर्थमुपोद्घातत्वेन पूर्वसेवनम् ॥ अन्यच्च ॥ पूजा त्रैकालिकी नित्यं जपस्तर्पणमेव च ॥ होमं ब्राह्मणभुक्तिश्च पुरश्चरणमुच्यत इति कुलार्णवे ॥ पंचांगानि महादेवि जपो होमश्च तर्पणम् ॥ अभिषेकश्च विप्राणामाराधनमपीश्वरि ॥ पूर्वपूर्वदशांशेन पुरश्चरणमुच्यत इति ॥ पुरश्चरणस्थानानि विश्वामित्रकल्पे ॥ पर्वताग्रे नदीतीरे बिल्वमूले जलाशये ॥ गोष्ठे देवालयेऽश्वत्थे उद्याने तुलसीवने ।

पुण्यक्षेत्रे गुरोः पार्श्वे चित्तैकाग्र्यस्थलेऽपि च ॥ पुरश्चरणकृन्मंत्रीसिध्यत्येव न संशय इति॥पुरश्चरणं कर्त्तुं योग्यतासिद्ध्यर्थं देहशुद्धिप्रकारमाह विश्वामित्रः ॥ आत्मनः शोधनार्थाय लक्षत्रयं जपेद्बुधः॥ अथवाप्यष्टलक्षं तु गायत्रीं श्रुतिचोदिताम् ॥ चतुर्विंशतिलक्षं वा याज्ञवल्क्यमतं यथेति॥अथवा नद्यादितीर्थे सर्वप्रायश्चित्तविधिना षडब्दं त्र्यब्दं सार्धाब्दं वा यथाशक्ति कृच्छ्रचांद्रायणादि सर्वप्रायश्चित्तं कृत्वा पुरश्चरणं कुर्यादिति ॥ अथान्नशुद्धिप्रकारः ॥ विश्वामित्र

कल्पे ॥ अयाचितोञ्छशुक्लश्च भिक्षावृत्तिचतुष्ट
यम्॥तांत्रिकैर्वैदिकैश्चैव अन्नशुद्धिः प्रकीर्तिता॥
अन्नानुसारिकर्माणिबुद्धिः कर्मानुसारतः॥तत्रतपो
युक्तेन तापसेन क्षत्रियवैश्यशूद्रादीनामन्नं नग्राह्य
म्॥पललस्पर्शमात्रेण तपो दहति निश्चितमित्यु
क्तेः॥भिक्षान्नं शुद्धमानीय कृत्वा भागचतुष्टयम्॥
एकभागो द्विजार्थाय गोग्रासाय द्वितीयकः॥आ
तिथ्याय तृतीयश्च तुरीयस्तु स्वकीयक इति ॥
ग्रासप्रमाणं तत्संख्याचतत्रैव॥कुक्कुटांडप्रमाणं
तु ग्रासमानं विधीयते॥ ह्यष्टौ ग्रासा गृहस्थस्य

वानप्रस्थस्तदर्धकम्॥ब्रह्मचारी यथेष्टं च गोमूत्रं विधिपूर्वकम्॥प्रोक्षणं नववारं स्यात्षड्वारं च त्रिवारकम्॥अच्छिद्रं च करं कृत्वा सावित्रीं च तदित्यृचम्॥मंत्रमुच्चार्य मनसा उक्तमार्गेण प्रोक्षयेदिति ॥ आहारनियमस्तत्रैव ॥ अशक्तो वापि शक्तोवा आहारे नियते कृते॥षण्मासेतस्यसिद्धिः स्याद्गुरुभक्तिरतःसदा।एकाहंपंचगव्याशीह्येकाहंमारुताशनः॥एकाहं ब्राह्मणान्नाशी गायत्रीजपकर्मणीति ॥ मतांतरे॥ स्नात्वा तु शतगायत्र्या शतमंतर्जले जपेत् ॥ शतेनापस्ततः पीत्वा सर्व

पापैः प्रमुच्यते॥चांद्रायणादिकृच्छ्रस्य फलं प्राप्नो
तिनिश्चितमिति॥यदा लोकेषणा त्यक्तुं न शक्य
ते तदर्थोऽयंविधिरुच्यते॥क्षीराहारी फलाशी वा
शाकाशीवाहविष्यभुक् ॥ भिक्षाशीवाजपेद्यत्तत्कृ
च्छ्रचांद्रसमं भवेदिति॥ वर्ज्याहारस्तत्रैव ॥ लव
णं क्षारमाम्लं च गृंजनादिनिषेधितम्॥तांबूलं च
द्विभुक्तिश्चदुष्टवासःप्रमत्तताम् ॥ श्रुतिस्मृतिविरो
धंच जपं रात्रौ विवर्जयेत्॥श्राद्धादेरनुरोधेन जपं
यदि त्यजेन्नरः॥ सभवेद्देवताद्रोही पितॄन्सप्त नये
दध इति ॥ अथ नित्यानुष्ठेयधर्मास्तत्रैव ॥ भूशा

य्या ब्रह्मचारित्वं मौनचर्यास्तथैव च ॥ नित्यं त्रिषवणं स्नानं क्षुद्रकर्मविवर्जनम् ॥ नित्यपूजा नित्यदानमानंदस्तुतिकीर्तनम् ॥नैमित्तिकार्चनं चैव विश्वासो गुरुदेवयोः ॥ जपनिष्ठा द्वादशैते धर्माःस्युर्मंत्रसिद्धिदाः ॥नित्यंसूर्यमुपस्थायतस्य चाभिमुखो जपेत् ॥ देवताप्रतिमादौ वा वह्नौ वा ऽभ्यर्च्यंतन्मुखः ॥ स्नानपूजाजपध्यानहोमतर्पण तत्परः॥निष्कामो देवतायां च सर्वकर्मनिवेदकः॥ एवमादींश्च नियमान्पुरश्चरणकृच्चरेदिति ॥ पुरश्चरणारंभे वर्ज्यमासादि तत्रैव ॥ ज्येष्ठाषाढौ

भाद्रपदं पौषं तु मलमासकम्॥अंगारशनिवारौ तु व्यतिपातं च वैधृतिम्॥अष्टमीं नवमीं षष्ठीं चतुर्थीं च त्रयोदशीम्॥ चतुर्दशीममावास्यां प्रदोषं च तथा निशि॥यमाग्निरुद्रसार्पेंद्रवसुश्रवणजन्मभम्॥मेषकर्कतुलाकुंभमकरालिकलग्नकम्॥सर्वाण्येतानि वर्ज्यानि पुरश्चरणकर्मणि॥ संध्यागर्जितनिर्घोषभूकंपोल्कानिपातने ॥एतानन्यांश्च दिवसान्स्मृत्युक्तांश्च परित्यजेदिति ॥पुरश्चणकालः रुद्रयामले ॥ वैशाखे श्रावणे वापि आश्विने कार्त्तिके तथा॥फाल्गुने मार्गशीर्षे वा मंत्री

कुर्यात्पुरस्क्रियाम् ॥ तिथ्यादिनिर्णयः चंद्रिकायाम्। पूर्णिमा पञ्चमी चैव द्वितीया सप्तमी तथा ॥ त्रयोदशी च दशमीप्रशस्ता सर्वकर्मस्विति॥ रुद्रयामले॥ गुरुशुक्रोदये शुद्धे लग्ने सद्वारशोधिते ॥ चंद्रतारानुकूल्ये च शुक्लपक्षे विशेषतः॥ पुरश्चरणकं कुर्यान्मन्त्रसिद्धिः प्रजायत इति ॥ जपस्थानानि नारदीये॥ शिवस्य सन्निधाने च सूर्याग्न्योर्वा गुरोरपि॥ दीपस्य ज्वलितस्यापिजपकर्मप्रशस्यते॥ गृहे जपं समं विद्याद्गोष्ठे शतगुणं भवेत् ॥ नद्यां शतसहस्रंस्यादनंतं शिवसन्निधौ॥ समुद्रती

रे च ह्रदे गिरौ देवालयेषु च॥पुण्याश्रमेषु सर्वेषु जपः कोटिगुणोभवेदित्युक्तस्थानानामन्यतमंस्थानमाश्रित्य दीपस्थानं विचिंतयेत्॥तद्यथा॥कूर्मस्यैव मुखं विद्धि दीपस्थानं सुसिद्धिदम्॥चतुरस्रं भुवं भित्त्वा कोष्ठानां नवकं लिखेत्॥पूर्वकोष्ठादि विलिखेत्सप्तवर्गान्यनुक्रमात् ॥ लक्षावीशे मध्य कोष्ठेस्वरान्युग्मक्रमाल्लिखेत्॥दिक्षु पूर्वादितोयत्र नामस्याद्याक्षरंभवेत्।मुखंतदास्य जानीयाद्धस्तावुभयतःस्थितौ॥पृष्ठं कुक्षी उभे पादौ द्वौ शीर्षं पुच्छमीरितम् ॥ कूर्मचक्रमिदं प्रोक्तं मंत्राणां

सिद्धिसाधनमिति ॥ कुरुक्षेत्रे प्रयागे च गंगा
सागरसंगमे॥महाकाले च काश्यां च कूर्मस्थानं
न चिन्तयेदिति ॥ अथासनानि ॥ शारदा
याम् ॥ कृष्णाजिने ज्ञानसिद्धिर्मोक्षश्रीर्व्याघ्रचर्म
णि॥स्यात्पौष्टिकंचकौशेयंशांतिकंवेत्रविष्टरम्।
वंशासने व्याधिनाशः कंबले दुःखमोचनम् ॥
सर्वाभावेत्वासनार्थं कुशविष्टरमिष्यत इति ॥
जपमाला तत्रैव ॥ रुद्राक्षश्वेतपद्माक्षमाले तु अ
खिले जपेत्॥अतिस्थूलोऽतिसूक्ष्मश्चस्फुटितोभं
गुरिर्लघुः॥भिन्नः पुरा धृतो जीर्णो रुद्राक्षो वरदः

स्मृतः॥अष्टोत्तरशतैर्माला प्रशस्ता सर्वकर्मसु॥ गुरुं प्रकाशयेद्धीमान्मंत्रं नैव प्रकाशयेत्॥अथ मालां च मुद्रां च गुरोरपि न दर्शयेदिति ॥ मालासंस्कारस्तत्रैव ॥ क्षालयेत्पंचगव्येन सद्योजातेन तज्जलैः ॥ चंदनागरुगंधाद्यैर्वामदेवेन घर्षयेत् ॥ धूपयेत्तामघोरेण लेपयेत्पुरुषेण तु ॥ मंत्रयेत्पंचमेनैव प्रत्येकं तु शतं शतम् ॥ मेरुं च पंचमेनैव तथा मंत्रेण मंत्रयेत् ॥ येन प्रतिष्ठिता माला तमेव तु मनुं जपेदिति ॥ जपप्रकारः विश्वामित्रकल्पे ॥ ॐ कारं पूर्वमुच्चार्य भूर्भुवः

स्वस्तथैव च॥गायत्रींप्रणवांतां च मध्ये त्रिप्रणवां तथा ॥ एवं नित्यं जपं कुर्याद्ब्राह्मणो विप्रपुंगवः॥भिन्नपादा तु गायत्री ब्रह्महत्याप्रणाशिनी॥ अभिन्नपादागायत्रीब्रह्महत्यांप्रयच्छति॥अच्छिन्नपादगायत्रीजपं कुर्वंति ये द्विजाः॥अधोमुखाश्चतिष्ठंति कल्पकोटिशतानिच॥धर्मशास्त्रपुराणेषु इतिहासेषु सुव्रत ॥ पंचप्रणवसंयुक्तां जपेदित्यनुशासनम् ॥ जपसंख्याष्टभागान्ते पादो जाप्यस्तुरीयकः॥स द्विजःपरमो ज्ञेयः परं सायुज्यमाप्नुयात ॥ अन्यथा प्रजपेद्यस्तु स जपोवि

फलोभवेत्॥ प्रारंभदिनमारभ्य समाप्तिदिवसाव
धि॥ न न्यूनं नातिरिक्तं च जपं कुर्याद्दिनेदिने॥
नैरंतर्येण कुर्वीत स्वस्ववृत्तिं न लिपयेत्॥प्रातरार
भ्य विधिवज्जपेन्मध्यंदिनावधि॥मनःसंहरणंशौ
चं यानं मंत्रार्थचिंतनमिति ॥ जपसंख्या तत्रै
व ॥ गायत्रीछन्दोमंत्रस्य यथासंख्याक्षराणि
च ॥ तावल्लक्षाणि कर्त्तव्यं पुरश्चरणकं तथेति
॥ ॥ प्रपंचसारेऽपि ॥ एवं कृत्वा तु सिद्ध्यर्थं गा
यत्रीं दीक्षितो जपेत् ॥ तत्त्वलक्षं विधानेन भि
क्षाशी विजितेंद्रिय इति ॥ होमद्रव्याणि

तत्संख्या च शारदायाम् ॥ क्षीरोदनं तिलाद्दू र्वाः क्षीरद्रुमसमिद्वरान् ॥ पृथक्सहस्रत्रितयं जुहुयान्मंत्रसिद्धय इति ॥ विश्वामित्रोऽपि ॥ तिलैः पत्रैःप्रसूनैश्च यवैश्च मधुनाप्लुतैः ॥ कुर्याद्दशांशतोहोमं ततः सिद्धो भवेन्मनुरिति ॥ अत्र दशांशतस्तर्पणं दशांशहोम इत्यर्थः ॥ होमात्पूर्वं तर्पणस्योक्तत्वात् ॥ होमार्थं मंडपकुंडादिनिर्णयस्तद्रचनाप्रकारश्चतत्तद्ग्रंथेभ्योऽवगंतव्यः ॥ विस्तरभयान्नेह लिखितः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ विश्वामित्रकृतगायत्री कल्पप्रारंभः ॥ स्वगुरुं पूजयेन्नित्यमुपचारैस्तु पंचकैः । भक्तिश्रद्धानुसारेण विश्वामित्रं प्रकल्पयेत् ॥ १॥ अस्य कृत्स्नस्य मंत्रस्य प्राणायामं निरुंधयेत् ॥ प्राणायामं नियम्याशु गुरुपूजापुरःसरम् ॥ २ ॥प्रातरुत्थाय यो विप्रः शयने पर्यवस्थितः ॥ एकाग्रमानसो भूत्वा ध्यायेन्मूलेऽथ कुंडलीम् ॥ ३ ॥ नाभिसंनिहिता ज्ञेया द्वात्रिंशद्वर्णसंख्यया । एवं ज्ञात्वा प्रभातायां षडाधारं तथा न्यसेत्॥४॥ षडाधारं तथा वक्ष्ये विन्यसेच्च

तुरक्षरम्॥आद्यंतप्रणवैर्युक्तं षट्कुक्षिस्तु ततो न्य
सेत् ॥ ५ ॥ सहस्रदलमध्यस्थां सबालां सतुरी
यके॥ हंसहंसेति विज्ञानात्संकल्पध्यानपूर्वकम्
॥ ६ ॥ अस्याः संकल्पमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्य
ते ॥ अथोत्थाय बहिर्गम्य मलमूत्रविसर्जनम्॥
॥७॥दुर्गंधत्यागपर्यन्तं कृत्वा शौचं समाहितः॥
ततो नदीं समागम्य गंगाध्यानपुरः सरम् ॥८॥
आचमनत्रयं कृत्वा त्रिवारं स्नानमाचरेत् ॥
अग्निमंडलमालिख्य जलमध्ये सबिंदुकम् ॥
मायाबीजेन मध्यस्थमुभयोर्व्याहृतित्रयम् ॥९॥

ततः शुद्धांबुनाचम्य प्राणायामत्रयं कुरु ॥ देश
कालार्थमुच्चार्य्य गायत्रीध्यानपूर्वकम् ॥ १० ॥
सूक्ताग्निमार्जनं कुर्याद्यथाशाखोक्तमार्गतः ॥ अ
घमर्षणमंत्रं च स्नानं पंचांगपूर्वकम् ॥११॥ श्रोत्रे
नासाक्षि रुद्ध्वा च सहस्रांतं जले वपुः ॥मग्नं कुर्य्या
ज्जपेन्मंत्रं कुर्याद्वायुनिरोधनम् ॥ १२ ॥ ततः
स्नानत्रयं कुर्याच्छिरोव्याहृतिपूर्वकम् ॥ त्रिवारं
त्रिविधं स्नानं पायुमेढ्रं शिरः स्तनम् ॥१३॥ प्रो
क्षयेच्छंखमुद्राभिर्व्याहृत्यादिशिरोन्तकम्॥ तत
स्तीरं समागत्य गायत्रीकवचं पठेत ॥ १४॥ शु

चिवस्त्रांगमाश्रित्य ललाटे तिलकं तथा॥ओमा
पो ज्योतिर्मंत्रेण शिखाबंधनमाचरेत् ॥ १५ ॥
त्रिकोणमध्ये ह्रींकारं कोणान्ते प्रपदंतथा॥दंडेषु
व्याहृतिश्चैवमुल्लिखेदुदकं तथा ॥ १६ ॥ प्रणवे
न बहिर्जप्त्वा जलंपीत्वा च मार्जनम्॥नतत्रवि
न्यसेत्संध्यामन्यथा शूद्रवद्भवेत् ॥ १७ ॥ इति
श्रीविश्वामित्रकल्प आह्निकलक्षणयोगो नाम
प्रथमः परिच्छेदः ॥१ ॥ चतुर्विंशतिनामानितत्त
त्स्थानेषु विन्यसेत्॥केशवादीनि विन्यस्य पौरा
णाचमनं जपेत् ॥१॥ चतुर्विंशतिवर्णानां केशवा

दिरनुक्रमात्॥देव्याः पादैस्त्रिभिः पीत्वा चांगुलै
र्नवभिः स्पृशेत् ॥ २ ॥ सप्तव्याहृतिगायत्री
शिरस्तुर्यद्वयं न्यसेत् ॥ श्रुतिस्मृतिविधानेन
द्विविधं परिकल्पयेत् ॥ ३ ॥ तृतीयं मूलमंत्रेण
क्रमाद्वर्णानि विन्यसेत् ॥ आचमनविधिः प्रो
क्तः पौराणः स्मार्त आगमः॥४॥श्रौतं मानसमा
चम्य पंचभिः श्रुतिचोदितैः ॥संध्याप्रारंभकाले
त्वाचमनत्रितयं न्यसेत् ॥५॥ कुरुते सर्वसिद्धिः
स्यान्नास्ति चेन्निष्फलं भवेत्॥संहतांगुलिना तो
यं ब्रह्मतीर्थे पिबेज्जलम्॥मुक्तांगुष्ठं कनिष्ठायां शे

षेणाचमनं भवेत ॥६॥ गोकर्णाकृतिहस्तेन माष
मात्रं जलं पिबेत् ॥ न्यूनातिरिक्तमात्रेण तज्जलं
सुरया समम्॥७॥आदौ चांते तथा मध्ये न्यसे
च्चाचमनं क्रमात्॥श्रुतिस्मृतिपुराणानि पर्यायेण
विलोमतः ॥ ८ ॥ केशवादित्रिभिर्नाम अपः पी
त्वा यथाविधि ॥ गोविंदमग्रतो न्यस्य विष्णुंसु
षुम्नि विन्यसेत् ॥ ९ ॥ मधुसूदनमादित्यं शुद्धां
शुञ्च त्रिविक्रमम् ॥अग्रतो वामनञ्चैव हस्तयोः
श्रीधरं तथा ॥१० ॥ हृषीकेशं पद्मनाभमुभयोः
पादयोर्न्यसेत् ॥ दामोदरं ब्रह्मरंध्रे नासा संकर्षण

स्य च ॥११॥नासामध्ये तु विन्यस्य नासांते वा विनिर्द्दिशेत्॥दक्षनासान्तु विन्यस्य वासुदेवंतथै वच॥१२॥प्रद्युम्नं च तथा वामे अनिरुद्धं च दक्षिणे॥ पुरुषोत्तमं वामनेत्रे दक्षिणे च अधोक्षजम् ॥ ॥१३॥ नारसिंहं वामनेत्रे नाभौ चाप्यच्युतं न्यसेत्॥जनार्दनं हृदि न्यस्य भुजे दक्षिणबाहुके ॥ ॥१४॥इति विश्वामित्रकल्पआचमनयोगोनाम द्वितीयः परिच्छेदः ॥२॥ प्राणायामत्रयेणैव प्रातः संध्यां समाचरेत् ॥ प्राणायामसमायुक्तं प्राणायाममितिस्मृतम् ॥१॥ उत्तमं नवधा चैव मध्यमं

ऋतुसंख्यया ॥ अधमं त्रयमित्याहुः प्राणायामो विधीयते ॥२ ॥ सप्तव्याहृतिभिश्चैव प्राणायामं पुटीकृतम्॥व्याहृत्यादिशिरोंतं च प्राणायामत्र यत्रिकम् ॥३॥ सव्याहृतिं सप्रणवां गायत्रीं शिरसा सह ॥ त्रिःपठेदायतः प्राणान्प्राणायामःस उच्यते ॥४॥ बिंदुतःप्राणमार्गं च गायत्रीं बिंदुसंयुताम्॥व्याहृत्यादिशिरोंतं च प्राणायामत्रयात्रिकम्॥५॥ आदौकुम्भकमाश्रित्यरेचपूरकवर्जितम् ॥व्याहृत्यादिशिरोंतं च प्राणायामं तु कुंभकम् ॥६॥प्राणायामसमानबिंदुसहितं बिंदुत्रयं संयुतं

सप्तव्याहृतिबिंदुसंपुटपरं वेदादिपादत्रयम् ॥
गायत्रीशिरसा त्रिनाडिसहितामीडयहृये द्वे परे
शुद्धं केवलकुंभकंप्रतिदिनं ध्यायामि तत्त्वंपदम्
॥७॥अधमेद्वादशी मात्रा मध्यमे द्विगुणा मता॥
उत्तमा त्रिगुणा प्रोक्ता प्राणायामं निरुंधयेत् ॥८॥
रेचकं कुंभकं चैव पूरकं वायुरोधनम्॥एवं क्रमेण
युंजीत प्राणायामस्य लक्षणम्॥९॥निषिद्धंरेचकं
ज्ञेयं पूरकं च तथैव च॥ अमोघं कुम्भकं प्रोक्तं
प्राणायामं प्रकीर्तितम्॥१०॥अघोषनिर्घोषगमा
गमस्थं नाडीद्वयं रेचकपूरकंच॥ कुम्भोपमं पूर्णं

घटप्रकारं ह्येवंविधं स्याच्छ्वसनस्य साध्यम् ॥
॥११॥शब्दपूर्वकमभ्यासं शब्दव्यंजनसंयुतम् ॥
भिन्नभांडोदकं यद्वच्छ्वसनस्य व्यतिक्रमात्१२॥
इडापिंगलासुषुम्नाच्छब्दपूर्वव्यतिक्रमात्॥ तत्स
र्वं निष्फलं प्रोक्तमितिशंकरभाषितम् ॥ १३ ॥
ब्रह्मचारी गृहस्थश्च वानप्रस्थो यतिस्तथा ॥
ततो धर्मं समाश्रित्य प्राणायामविदो विदुः॥१४॥
नासापुटं त्वंगुलीभिः पंचभिर्वायुरोधनम्॥शनैः
शनैस्तु निःशब्दं प्राणायामं निरोधयेत् ॥१५॥
नासिकापुटमंगुल्या निधायैकेन मारुतम् ॥ आ

कृष्य धारयेदग्निं प्राणायामं विचिंतयेत् ॥१६॥
प्राणायामेन ज्ञात्वा च स्नापयेच्चिन्मयं शिवम् ॥
तदादौ मानसं कुर्यात्तदा केवलकुंभकम्॥१७॥
पंच प्रजालकं चैव प्राणायामं समाचरेत्॥ पूजामा
नससंयुक्तं प्राणायामफलं भवेत् ॥१८॥ पंचपूजां
विनायेन प्राणायामंकरोति यः॥तस्यनिष्फलितं
कम विश्वामित्रेण भाषितम्॥१९॥लकारंच हका
रंच यंकारं च रकारयोः॥चकारमितिविख्यातं पं
चपूजात्मकं जपेत् ॥ २० ॥ सिद्धासनसमो ना
स्ति न कुंभेनैव लोपमम्॥ मंददृष्टिसमो नास्ति

प्राणायामं समभ्यसेत्॥२१॥अंतश्चेतोबहिश्चक्षु
रधःस्थाप्यसुखासनम् ॥ समत्वं च शरीरस्यप्रा
णायामं समभ्यसेत्॥२२॥ अस्त्रप्रयोगकाले तु
प्राणायामं च लंबकः॥प्राणायामबलोपेत उपसं
हारकारकः ॥२३॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन प्राणाया
मं समाचरेत् ॥ सर्वधर्मपरित्यागी स महापातकी
भवेत्॥२४॥ इति श्रीविश्वामित्रकल्पे प्राणायाम
योगो नाम तृतीयः परिच्छेदः ॥ ३॥ पादंपादं
क्षिपेन्मूर्ध्नि प्रतिप्रणवसंपुटम्॥निक्षिपेदष्टपादं तु
अधो यस्य क्षयाय च ॥१॥ अष्टाक्षरं नवपदं प

दादौ ब्रह्महा भवेत्॥ऋचादौ मार्जनं कुर्य्यात्सो
ऽश्वमेधफलं लभेत्॥२॥यस्यक्षयाय पादंतु आपः
सिंधुत्वमेव च॥भूमौ पादौ विनिःक्षिप्य इतरन्मू
र्ध्नि विन्यसेत् ॥३॥ प्रातःसूर्यश्चमंत्रेण सायमग्निः
पिबज्जलम् ॥ आपःपुनंतु मध्याह्ने क्रमेणाच
मनं न्यसेत् ॥४॥ आपोहिष्ठेति मंत्रेण नवपादं
द्विवारकम्॥हिरण्यवर्णाश्चत्वारोदधिमन्त्रंद्विवार-
कम् ॥५॥ पदादौ क्लीं पदं मध्ये पदांते मार्जनं
भवेत॥ऋचादौप्रणवं चोक्त्वा ऋचोंऽते मार्जनंभ
वेत्॥६॥सत्त्वं रजस्तमोजातं मनोवाक्कायिका

दिषु ॥ जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्यादिनवैतान्नवभिर्दहे
त्॥७॥दधिद्विमार्ज्जनं चैव हिरण्यादिचतुष्टयम्॥
कामक्रोधादिषड्वर्गंमार्ज्जयेत्सर्वमार्ज्जनम्॥८॥
इति श्रीविश्वामित्रकल्पे मार्ज्जनयोगो नाम
चतुर्थः परिच्छेदः ॥४॥ संध्यावंदनवेलायामर्घ्यं
दद्यात्त्रयं बुधः ॥ सायं प्रातः समानं स्यान्म
ध्याह्ने च पृथग्विधिः ॥१॥ एकं मध्याह्नकाले तु
सायंप्रातस्त्रयस्त्रयः।एवंज्ञात्वा सृजेदर्घ्यं सूर्यं नक्ष
त्रपूर्वकम्॥२॥एकं शस्त्रास्त्रनाशाय एकं हननना
शने॥ असुराणांवधायार्घ्यंप्रायश्चित्तार्थसंयुतम् ३

दद्यात्केवलगायत्र्या मूढो ह्यर्घ्यं तु यो द्विजः॥
सबिन्दुब्राह्मणोनाम सर्वधर्मबहिष्कृतः॥४॥ब्रह्मा
स्त्रं नाभिजानाति स विप्रः शूद्र एव हि॥तस्य कर्मा
दिकं जातं धर्माद्यं निष्फलं भवेत्॥५॥बीजमंत्रेण
गायत्र्याः प्रणवेत्यभिधीयते ॥ ६ ॥ देहस्तु दंड
इत्युक्तः संज्ञाकवचमेव हि॥सर्वांगानि पदो मंत्रं
सर्वमंत्रे स्वयं विधिः ॥७॥ अस्त्राष्टवारतः प्रोक्ता
गायत्री व्याप्य उच्यते॥एतत्षण्मन्त्रकं ज्ञात्वा
अर्घ्यं दद्याद्द्वि नामतः॥८॥एकं मध्याह्नकाले च
प्रायश्चित्तं द्वितीयकम् ॥ अर्घ्यद्वयं तु मध्याह्ने

तथा मुक्तं महामुने॥९॥अर्घ्यत्रयं प्रयोगार्थं प्रायश्चित्तं चतुर्थकम् ॥ सायं प्रातर्द्विजादीनामेवमेव विधिः क्रमात्॥१०॥ब्रह्मास्त्र ब्रह्मदंडं च ब्रह्मशीर्षं च संयुतम्॥अर्घ्यत्रयं प्रयोगार्थमेवमेवमुदाहृतम्॥११॥शस्त्रमादौ ततो दंडं शिखात्रीणि समुच्चरेत्॥ पर्यायेण त्रिरुच्चार्य्यमंजलिं च त्रिधा हरेत् ॥ १२ ॥ अर्घ्यत्रयं प्रयोक्तव्यमभिमंत्रितमंजलिम्॥त्रियुक्तं विसृजेदर्घ्यमसुराणां वधाय च॥१३॥अस्त्रदंडशिरोयुक्तमर्घ्यमेकं समुच्चरेत्। अस्त्रं वाहनरक्षोघ्नमेकांजलिजलं क्षिपेत् ॥१४॥

प्रायश्चित्तं द्वितीयार्घ्यमसुराणां वधाय च ॥
प्रदक्षिणं पृथिव्यां च सर्वपापैः प्रमुच्यते॥१५॥
असावादित्यमंत्रेण ब्रह्मेत्यादि प्रदक्षिणम् ॥
आपोभिरयुतं कार्यं सर्वाघौघनिकृंतनम् ॥१६॥
हंसहंसेतिमंत्रस्य हृहत्यंतं समुच्चरन् ॥ शिरसा
दंडमस्त्रं च सम्मुखे इव निक्षिपेत्॥१७॥उपमंत्रं
समुच्चार्य्य शिरस्तत्र समुद्धरेत्॥अर्घ्यमेकं तु म
ध्याह्ने तथा मुक्तं महामुने॥१८॥ तर्ज्जन्यंगुष्ठयो
गेन राजसी मुद्रिका भवेत्॥ राक्षसीमुद्रिकादत्तं
तत्तोयं रुधिरं भवेत् ॥१९॥ निक्षिपेद्यदि मूढात्मा

रौरवं नरकं व्रजेत्॥ अंगुष्ठच्छायापतितं देवता मुद्रिका भवेत्॥२०॥देवतामुद्रिकादत्ते सर्वैःपापैः प्रमुच्यते ॥ एवं विज्ञानमात्रेण सद्यःसिद्धिर्भविष्यति ॥ २१ ॥ इति श्रीविश्वामित्रकल्पेऽर्घ्यदानयोगो नाम पंचमःपरिच्छेदः॥५॥ओमित्येकाक्षरं चोक्तं न्यासध्यानपुरःसरम्॥यथाशक्ति जपं कुर्य्यान्नित्यकर्म समाचरेत् ॥ १ ॥ शुचिर्भूमौ लिखेद्यंत्रं बीजं बिंदुसमन्वितम् ॥ बीजराजं लिखेन्मध्ये वह्निमंडलमध्यगे ॥ २ ॥ चतुरस्त्रं ततो हस्तं सुदृढं मृदु निर्मलम् ॥ तत्रोपरि समा

सीनो गायत्रीजपमाचरेत् ॥ ३ ॥ स्वशुद्धिं भूत
शुद्धिं च कृत्वा शोषणदाहनम् ॥ प्लवनेचततःकु
र्यात्प्रणवादित्रयं क्षरैः ॥४ ॥ प्राणायामसमायुक्त
श्चांतर्बाह्यं समातृकात् ॥ देहे न्यासं ततः कुर्या
त्करांगन्यासमाचरेत् ॥५॥ ऋषिं न्यसेत्पूर्वमुखे
तथा छन्द उदीरितम् ॥ देवतां हृदि विन्यस्य
गुह्ये बीजमिति स्मृतम् ॥६॥ शक्तिंविन्यस्यचा
धारे पादयोः कीलकं न्यसेत् ॥ एवं न्यासविधिं
कृत्वा ऋष्यादिन्यासपूर्वकम् ॥७॥ आवाहनादि
भेदं च दशमुद्राःप्रदर्शयेत्॥ आयातुवरदादेवीअं

गप्रत्यंगसंगमे ॥८॥ प्रातर्गायत्री सावित्री मध्या
ह्नेचसरस्वती॥ एवमावाहनंज्ञात्वासंध्यायांजपमा
चरेत् ॥९॥ हस्ताभ्यामनुलोमेनआवाहनमनाह्व
ते॥नामत्रयमृषिश्छंदः क्रमेणावाहनंभवेत॥१०॥
मूलाधारेण गायत्री सावित्री मणिपूरके ॥ द्वाद
शारे सरस्वती छंदो नाडीत्रयं तथा॥११॥ऋषि
र्मूर्ध्नि सुविज्ञेय आवाहनमनुक्रमात् ॥ आवाहनं
यथोक्तं च यथोक्तं तु विसर्ज्जनम् ॥१२॥ एवं
जानीहि विप्रेन्द्र जपध्यानंसमाचरेत॥आवाहनं
ततो न्यासं विना जाप्यं तु निष्फलम्॥१३॥च

तुर्विंशतिगायत्रीं प्रातःस्नात्वा जपेन्मनुम् ॥ प्रा
णायामं ततःकुर्यान्न्यासध्यानंसमाचरेत्॥१४॥
करन्यासंततःकुर्यादंगन्यासं तथैवच ॥ चतुश्चतु
श्चतुष्कं च चतुश्चतुश्चतुश्चतुः॥१५॥ षडंगंविन्य
सेद्देवीं गायत्रीं वेदमातरम् ॥ व्याहृतित्रयमुच्चा
र्य अनुलोमं च बिभ्रतः ॥१६॥ करांगन्यासमा
रभ्य गायत्री पूर्ववद्भवेत्॥अकारं च उकारं च म
कारं बिंदुसंयुतम्॥१७॥ अनुलोमं न्यसेत्तत्र त्रि
रक्षरसमन्वितम् ॥ चतुर्विंशतिवर्णानां पल्लवोऽय
मुदाहृतः ॥ १८ ॥ चतुरक्षरसंयुक्तं करांगन्या

समाचरेत् ॥ तूर्यपादं विना न्यासमाद्यंतं प्रणवैः सह ॥ १९ ॥ व्याहृतित्रयमुच्चार्य चतुरक्षरसंयुतम् ॥ पुनर्व्याहृतिमुच्चार्य करांगन्यासमाचरेत् ॥ २० ॥ पादंपादं द्विपादं च प्रतिप्रणवसंपुटम् ॥ करांगन्याससंयोगात्षड्भागैस्त्रिपदा भवेत् ॥ ॥ २१ ॥ अंगुष्ठादिचतुर्वर्णामनुलोमक्रमेण तु ॥ हृदयादिचतुर्वर्णाः क्रमेणैव विलोमतः ॥ २२ ॥ चतुर्वर्णान्विना यस्तान्विपर्णं संन्यसेद्द्विजः ॥ तस्य वैफल्यमाप्नोति सत्यंसत्यं न संशयः॥२३॥ अंगन्यासं करन्यासं देहन्यासं विना जपेत् ॥

अंधत्वं बधिरत्वं च मूकत्वं प्राप्नुयान्मनुः॥२४॥
इति श्रीविश्वामित्रकल्पे आवाहनादियोगोनाम
षष्ठःपरिच्छेदः॥६॥ध्यानं मुद्रां नमस्कारं गुरुमंत्रं
तथैव च ॥ संयोगमात्मसिद्धिञ्च पञ्चधैवं विभा
वयेत् ॥ १ ॥ प्रातः केवलगायत्री मध्याह्ने व्या
हृतीयुता ॥ सायाह्ने तूर्यया युक्ता नित्यजाप्यं स
माचरेत् ॥२॥ पादादौ रेफसंयुक्ता गायत्रीजप
लक्षणम्॥३॥पादत्रयं समुच्चार्य प्रतिलोमं ततश्च
रेत् ॥ रेफबिंदू तदाद्यन्तौ गायत्रीजपमाचरेत् ॥
॥ ४ ॥ गायत्रीं पूर्वमुच्चार्य्यतुर्य्यांत्यादिविलोम

तः ॥ सायंसंध्यांजपेदेवं साधकः सर्वसिद्धये ॥
॥ ५ ॥ तकारादियकारांतमनुलोमंविलोमतः ॥
तुर्यपादं विना मंत्रं प्रातःसंध्यामथाचरेत् ॥६॥
भकारादिहिकारांतं मध्यपादमिति स्मृतम् ॥
तार्तीयं तु प्रयोक्तव्यं तदर्धं प्रथमं भवेत् ॥७॥
धकारादियकारांतं तृतीयं पादमुच्चरेत् ॥ प्रथमं
च द्वितीयं च त्रिविधं जपलक्षणम् ॥८॥ कालत्रयं
त्रिधा जाप्यं त्रिकालं त्रिविधं स्मृतम् ॥ अनुलो
मविलोमाभ्यां चिरं सिद्धिमवाप्नुयात् ॥९॥ च
तुर्विंशतिवर्णानामनुलोमं जपेदपि ॥ पूर्णजाप्य

फलं नास्ति अर्द्धजाप्यफलं लभेत् ॥१०॥ चतु
ष्पादं तु गायत्री अनुलोमविलोमतः॥नित्यंजा
प्यंप्रकुर्वीतभुक्तिमुक्ति लभेन्नरः॥११॥नित्यनैमि
त्तकाम्यादिव्यस्ताव्यस्तं जपेन्मनुम् ॥ प्रातर्म
ध्याह्नसायाह्ने जपेदेवं क्रमेण तु ॥ १२ ॥ जप
पारायणं कुर्य्यात्त्रिपदासंपुटं नव ॥ एवं ज्ञात्वा
जपेन्नित्यमेकःकोटिगुणं भवेत् ॥ १३ ॥ कालत्र
यं यथोक्तं च जाप्यपारायणं परम् ॥ अनंतफल
माप्नोति सत्यं सत्यं न संशयः॥१४॥अष्टोत्तर
सहस्रं वा अष्टोत्तरशतं तु वा॥अष्टाविंशतिमेवाथ

गायत्रीदशकं जपेत् ॥१५॥ ॐकारः पुरुषश्चैव गायत्री सुंदरी तथा ॥ तयोःसंयोगकाले तु वस्त्र माच्छाद्य गण्यते॥१६॥वरेण्यं विरलं चोक्ता जपकाले विशेषतः॥ पारायणेषु युक्तं स्यादन्यथा विफला भवेत् ॥१७॥ इति श्रीविश्वामित्रकल्पे त्रिकालजपयोगो नाम सप्तमः परिच्छेदः ॥७॥

इति विश्वामित्रकृतगायत्रीकल्पः सम्पूर्णः ॥

अथ गायत्रीपद्धतिः ।

ब्रह्मविष्णुशिवाराध्यां गायत्रीं लोकपावनीम् ॥
नमस्कृत्यानुरोधेनलिखेयं पद्धतिं क्रमात् ॥१॥

साधकः ब्राह्ममुहूर्त्तेचोत्थाययथोक्तंशौचंकृत्वान
द्यादौस्नानंकृत्वाप्राणायामत्रयंकृत्वा अर्घ्यांतांसं
ध्यांकुर्यात् । प्राणायामोयथा ॥ ॐभूःॐभुवःॐ
स्वःॐ महः ॐ जनःॐतपः ॐसत्यंॐतत्सवितु
र्वरेण्यं भर्गोदेवस्यधीमहि ॥ धियोयोनः प्रचोद
यात्॥आपोज्योतीरसोमृतंब्रह्मभूर्भुवः स्वरोम् ॥
प्रणवस्य ब्रह्माऋषिःगायत्रीच्छंदः परमात्मादेव
ता शरीरशुद्ध्यर्थं जपे विनियोगः ॥ ब्रह्मणेनमः
शिरसि॥गायत्रीछंदसे नमः मुखे ॥ परमात्मदेव
तायै नमःहृदये ॥ करसंपुटं कृत्वा समस्तदुरितक्ष

यार्थं न्यासं करिष्ये ॥ व्याहृतीनां जमदग्निभ
रद्वाजात्रिगौतमकाश्यप विश्वामित्रवसिष्ठादिऋ
षिभ्योनमः शिरसि । सप्तार्चिरनिलसवितृप्रजा
पतिवरुणेंद्रविश्वेदेवदेवताभ्यो नमः मुखे ॥ गाय
त्र्युष्णिगनुष्टुब्बृहतीपंक्तित्रिष्टुब्जगतीछंदोभ्यो
नमः हृदि ॥ एवं करसंपुटं कृत्वा समस्तदुरित
क्षयार्थे गायत्रीन्यासः ॥ गायत्र्या विश्वामित्र
ऋषये नमः शिरसि ॥ गायत्रीछंदसे नमः मुखे ॥
परमात्मदेवतायै नमः हृदये॥ ॐ भूः नमः हृदये॥
ॐ भुवः नमः मुखे॥ ॐ स्वः नमः दक्षांसे॥ ॐ महः

नमः वामांसे ॥ॐ जनःनमः दक्षिणोरौ॥ॐतपः नमःवामोरौ॥ॐसत्यं नमः जठरे॥इति व्याहृति न्यासः॥अथाक्षरन्यासः ॐतत्नमःगुल्फयोः ॥ ॐ सं नमः पदपार्श्वयोः॥ॐविं नमः जान्वोः॥ ॐ तुं नमः पादमुखयोः ॥ ॐ वं नम जंघयोः॥ ॐ रें नमः नाभौ ॥ॐ णिं नमः हृदये॥ ॐ यं नमः कंठे॥ॐभं नमः हस्तयोः॥ॐगौं नमः मणिबंधयोः ॐ दें नमः कूर्पयोः ॥ ॐ वं नमः बाहुमूलयोः॥ॐस्यं नमः आस्ये ॥ ॐ धीं नमः नासापुटयोः ॥ ॐ मं नमः कपोलयोः॥ॐहिं नमो

नेत्रयोः ॐ धिं नमः कर्णयोः ॥ॐ यों नमः भ्रू
मध्ये ॥ ॐ यों नमः मस्तके॥ॐ नं नमः पश्चिम
वक्रे॥ॐ प्रं नमः उत्तरवक्रे ॥ ॐ चों नमः दक्षिण
वक्रे॥ॐ दं नमः पूर्ववक्रे॥ॐ यात् नमःऊर्ध्ववक्रे॥
इत्यक्षरन्यासः ॥ अथ पदन्यासः ॥ॐ तत् नमः
शिरसि ॥ ॐ सवितुर्नमः भ्रुवोर्मध्ये ॥ ॐ वरे
ण्यं नमः नेत्रयोः ॥ ॐ भर्गः नमः मुखे॥ ॐ देव
स्य नमः जठरे॥ ॐ धीमहि नमः हृदये॥ ॐ धि
यः नमःनाभौ॥ॐ यःनमः गुह्ये॥ ॐ नः नमः जा
न्वोः ॥ ॐ प्रचोदयात् नमः पादयोः॥ ॐ आपो

ज्योती रसोऽमृतं ब्रह्मभूर्भुवः स्वरोमितिशिरसि
इति पदन्यासः॥अथ पादन्यासः॥ॐतत्सवितुर्व
रेण्यं नमः नाभ्यादिपादपर्यंतम्॥ॐभर्गोदेवस्य
धीमहि नमः हृदयादिनाभ्यंतम्॥ॐधियोयोनः
प्रचोदयात् नमःमूर्धादिहृदयांतम्॥ॐपरोरजसे
सावदोम् इति मूर्ध्निविन्यस्य॥अथषडंगन्यासः
ॐब्रह्मणे हृदयायनमः ॐविष्णवे शिरसेस्वाहा।
ॐरुद्राय शिखायै वषट्॥ॐईश्वराय कवचायहु
म्॥ॐसदाशिवाय नेत्रत्रयाय वौषट्॥ॐसर्वात्म
ने अस्त्रायफट्॥इति मंत्रेणोर्ध्वाधस्तालत्रयंकृत्वा

छोटिकमुद्रया दिग्बंधनं विधाय मूलेनव्यापकं कुर्य्यात् ॥ इति षडंगम् ॥ अथ लयांगन्यासः॥ ॐ अं आं इं ईं उं ऊं ऋं ॠं लृं लॄं एं ऐं ओं औं अं अः कं खं गं घं ङं चं छं जं झं ञं टं ठं डं ढं णं तं थं दं धं नं पं फं बं भं मं यं रं लं वं शं षं सं हं ळं क्षं ॐभूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ क्षं ळं हं सं षं शं वं लं रं यं मं भं बं फं पं नं धं दं थं तं णं ढं डं ठं टं ञं झं जं छं चं ङं घं गं खं कं अः अं औं ओं ऐं एं लॄं लृं ॠं ऋं ऊं उं ईं इं आं अं त्यादचो

प्रनः योयोधिहिमधीस्यवदेगौंभण्यंरेवंतुवित्स तस्वःवःभुंभू ॐ इति हृदयादिमुखांतम् ॥ एव मेव हृदयादिकेशान्तम् ॥ तथैव व्याप्य ॥ इति लयांगन्यासः ॥ इति विन्यस्य पीठन्यासं कुर्य्यात ॥ ॐ मं मंडूकाय नमः मूलाधारे ॥ ॐ कं कालाग्निरुद्राय नमः स्वाधिष्ठाने ॥ ॐमं मूलप्रकृत्यै नमः नाभौ ॥ ॐ आं आधारशक्त ये नमः हृदये ॥ कं कूर्माय नमः ॥ वं वराहाय नमः ॥ धं धरिण्यै नमः॥ सं सुधासिंधवे नमः॥ रं रत्नद्वीपाय नमः॥मं मणिमंडपाय नमः ॥ कं

कल्पवृक्षाय नमः ॥ स्वं स्वर्णवेदिकायै नमः ॥
रं रत्नसिंहासनाय नमः दक्षांसे ॥ धं धर्मायनमः
वामांसे॥ज्ञां ज्ञानाय नमः वामोरौ॥वं वैराग्याय
नमः दक्षोरौ॥ऐं ऐश्वर्याय नमःमुखे॥अं अधर्मा
यनमःवामपार्श्वे॥अं अज्ञानाय नमःदक्षपार्श्वे ॥
अं अवैराग्याय नमः नाभौ ॥ अं अनैश्वर्याय
नमः हृदये ॥ अं अनंताय नमः उपर्य्युपरि
विन्यसेत् ॥ अं अंबुजाय नमः॥सं संविन्नालाय
नमः ॥ सं सर्वतत्त्वात्मकाय पद्माय नमः॥प्रं प्र
कृतिमयपत्रेभ्यो नमः॥विं विकारमयकेशरेभ्यो

नमः॥पं पंचाशद्वर्णकार्णिकायै नमः॥वं द्वादशक लात्मने सूर्यमंडलाय नमः॥ षं षोडशकलात्मने चंद्रमंडलाय नमः।संसत्त्वात्मने नमः ॥ रं रजसे नमः॥तं तमसे नमः ॥ आं आत्मने नमः ॥ अं अंतरात्मने नमः ॥ पं परमात्मने नमः॥ ह्रां दीप्तायै नमः॥ह्रीं सूक्ष्मायै नमः ॥ ह्रां विद्युतायै नमः ॥ पीठमध्ये सर्वतोमुख्यै नमः ॥ तदु परि नित्यपूजाचक्रं विधाय ॥ ॐ ब्रह्मविष्णु-रुद्रांबिकात्मकाय सौरपीठात्मने नमः ॥ इति पीठन्यासः ॥मूलेन प्राणायामत्रयं कृत्वा मूलेन

व्यापकं कृत्वा ध्यायेत् ॥ मुक्ताविद्रुमहेमनीलधवलच्छायैर्मुखैस्त्रीक्षणैर्युक्तामिंदुनिबद्धरत्नमुकुटां तत्त्वार्थवर्णात्मिकाम्॥ गायत्रींवरदाभयांकुशकशां शुभ्रं कपालं गुणं शंखं चक्रमथारविंदयुगलं हस्तैर्वहंतीं भजे ॥ इति ध्यात्वा बहिः पूजोक्तरीत्या देवीं सौवर्णीं च संपूज्य गंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यतांबूलाद्युपचारान्प्रकल्प्य किंचिज्जपित्वा ॥ स्वागतं देवदेवेशि सन्निधौ मे महेश्वरि ॥ गृहाण मानसीं पूजां यथार्थपरिभाविताम् ॥ १ ॥ दशधा मूलं जपित्वा जपं देव्याः करे समर्प्य म

नसा पुष्पांजलिं दत्त्वा क्षणंतदात्मकं विभाव्य वरदाभयांकुशकशाकपालगुणशंखचक्राभययो न्यादिमुद्राः प्रदर्शयेत् ॥ इति मानसी पूजा ॥ अथ बहिः पूजार्थमनुज्ञाप्य बहिः पूजां कुर्यात् । स्ववामे अस्त्रक्षालितत्रिपदिकां निधाय तदु परि अस्त्रक्षालितं कलशं निधाय शुद्धतोयं मूलेनापूर्य्य मूलेनाष्टकृत्वोऽभिमंत्र्य जातवेदसे इत्यृचा त्र्यंबकमितिऋचागायत्र्या च सकृदभि मंत्र्य गंधपुष्पाभ्यां पूजयेत् ॥ इति कलशसंस्थापनम् ॥ अथ सामान्यार्घ्यस्थापनविधिः ॥

तत्रास्त्रक्षालितं ताम्रपात्रं निधाय मूलेनापूर्य्य मूलेनाष्टवारं संमंत्र्य गंधपुष्पाभ्यां पूजयेत् ॥ इतिसामान्यार्घ्यस्थापनविधिः।पीठात्मनोर्मध्ये चंदनेन कनिष्ठिकया त्रिकोणं षट्कोणं च कृत्वा अग्नये हृदयाय नमः ॥ ईशानाय शिरसे स्वाहा ॥ निर्ऋतये शिखायै वषट् ॥ वायवे कवचायहुम् ॥ अग्नये अस्त्राय फट् ॥ नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ पूर्वं अस्त्राय फट् ॥ सामान्यार्घ्यजलेन प्रोक्ष्य चंदनेन पूजयेत् ॥ त्रिकोणे आधारं स्थापयामि ॥ आं आधारशक्तिं स्थापयामि ॥

पृथिवीद्वीपं स्थापयामि ॥ तत्र पूजा ॥ अग्निमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः ॥ धुं धूम्रायै नमः ॥ जं ज्वालिन्यै नमः॥विं विस्फुलिंगिन्यै नमः॥ सुं सुरूपायै नमः॥ कं कपिलायै नमः ॥ हं हव्यवाहनायै नमः ॥ कं कव्यवाहनायै नमः ॥ इति आधारपूजा ॥ आधारोपरि अर्घ्य पात्रं संस्थाप्य पात्रोपरि पूजा ॥ अं अर्कमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः॥ तं तापिन्यै नमः॥ धुं धूम्रायै नमः ॥ मं मरीच्यै नमः ॥ जं ज्वालिन्यै नमः॥ रुं रुच्यै नमः॥सुं सुमुखायै नमः॥

भों भोगदायै नमः॥ विं विश्वायै नमः ॥ बों बोधिन्यै नमः ॥ धां धारिण्यै नमः ॥ क्षं क्षमायै नमः ॥ इत्यर्घ्यपात्रपूजा ॥ विलोममातृकामुच्चरन् शुद्धजलमापूर्य॥ ॐक्षं नमः ॥ प्रणवः सर्वत्र ॥ ळं नमः॥हं नमः॥सं नमः ॥ षं नमः॥ शं नमः ॥ वं नमः ॥ लं नमः ॥ रं नमः ॥ यं नमः ॥ मं नमः॥ भं नमः॥ बं नमः॥ फं नमः॥पं नमः॥ नं नमः॥ धं नमः॥ दं नमः॥ थं नमः॥ तं नमः॥ णं नमः॥ढं नमः॥डं नमः ॥ ठं नमः॥टं नमः ॥ ञं नमः॥ झं नमः॥ जं नमः॥ छं नमः॥ चं नमः॥

ङं नमः॥ घं नमः॥गं नमः॥ खं नमः॥कं नमः॥
अः नमः ॥ अं नमः ॥ औं नमः ॥ ओं नमः॥
ऐं नमः ॥ एं नमः ॥ ॡं नमः ॥ ऌं नमः ॥ॠं
नमः ॥ ऋं नमः ॥ऊं नमः ॥उं नमः॥ईं नमः॥
इं नमः ॥ आं नमः ॥ अं नमः॥ तत्र पूजा॥सं
सोममंडलाय षोडशकलात्मने नमः ॥अं अमृ
तायै नमः॥मं मानदायै नमः॥पुं पूषायै नमः ॥
सं समृद्ध्यै नमः॥तुं तुष्ट्यै नमः॥पुं पुष्ट्यैनमः॥
रं रत्यै नमः॥ज्यों ज्योत्स्नायै नमः ॥ श्रीं श्रियै
नमः ॥ कीं कीर्त्यैं नमः ॥ अं अङ्गदायै नमः

पूं पूर्णायै नमः ॥ १६ ॥ अंकुशमुद्रया तीर्थमा
वाह्य ॥ गंगे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति ॥
नर्मदे सिंधु कावेरि जलेऽस्मिन्सन्निधौ भव ॥
योनिमुद्रां प्रदर्श्य धेनुमुद्रयाऽमृतीकृत्य शंख
मुद्रां प्रदर्श्य गंधादिभिः संपूज्य मूलेनाष्टवारम
भिमंत्र्यमत्स्यमुद्रयाऽऽच्छाद्य सामान्यार्घ्यजले
न सिंचेत् ॥ आत्मतत्त्वाय नमः॥विद्यातत्त्वाय
नमः ॥ शिवतत्त्वाय नमः ॥परो रजसे सावदो
मिति सप्तकृत्वोऽभिमंत्र्य तज्जलदेवतात्मैक्यं
विभाव्य किंचित्पात्रांतरे गृहीत्वा पूजोपकरण

सामग्रीमात्मानं च त्रिः प्रोक्षयेत् ॥ इति विशेषा
र्घ्यस्थापनविधिः॥अर्घ्यस्योत्तरे पात्रचतुष्टयंपा
द्याचमनीयमधुपकार्थं संस्थाप्य सकृदभिमंत्र्य
तोयेनापूर्य्यमूलेनत्रिवारमभिमंत्र्यन्यासक्रमेण
धर्मादीन्प्रोक्षणीरूपेण संपूज्य तस्मिन्पीठोपरि
देवतां विभाव्य सर्वांगेषु पंचपुष्पांजलिंदत्त्वामू
लाधारात्कुंडलीमुत्थाप्य द्वारे स्थित्वातत्रपरमा
त्मना संयोज्य तद्दृष्ट्याऽमृतधारया देवीं प्रीण
यित्वा देवीं प्रसन्नांविभाव्यस्वस्मिन्देव्यात्मैक्यं
विभाव्यासनादिदीपान्तानुपचारान्प्रकल्प्य ॥

बाह्यनैवेद्यं नदेयमिति संप्रदायःशिवोभूत्वाशिवं यजेदिति वचनात् ॥ अथ पीठपूजा ॥ मं मंडूकाय नमः॥कं कालाग्निरुद्राय नमः॥मुं मूलप्रकृत्यै नमः॥आं आधारशक्त्यै नमः॥कूं कूर्माय नमः ॥ अं अनंताय नमः ॥ वं वराहाय नमः॥ धं धरित्र्यै नमः॥सं सुधासिंधवे नमः ॥ रं रत्नद्वीपाय नमः॥मं मणिमंडपाय नमः॥कं कल्पतरवे नमः ॥स्वं स्वर्णवेदिकायै नमः ॥ तदुपरि रत्नसिंहासनाय नमः ॥ आग्नेयादिकोणेषु धं धर्माय नमः ॥ ज्ञं ज्ञानाय नमः ॥ वं वैराग्याय

नमः ॥अं ऐश्वर्याय नमः॥पूर्वादिदिक्षुअंअधर्मा
य नमः ॥ अं ज्ञानाय नमः ॥ अं अवैराग्याय
नमः॥अं अनैश्वर्याय नमः॥मध्ये॥अं अनंताय
नमः॥अं अंबुजाय नमः॥आं आनंदाय नमः ॥
सं संविन्नालायनमः ॥ सं सर्वतत्त्वात्मकपद्माय
नमः ॥ पं प्रकृतिमयपत्रेभ्यो नमः॥विं विकार
मयकेशरेभ्यो नमः ॥ पं पंचाशद्वर्णकर्णिकायै
नमः॥अं द्वादशकलात्मने वह्निमंडलाय नमः॥
सं सत्त्वाय नमः॥ रं रजसे नमः ॥ तं तमसे
नमः॥आं आत्मने नमः ॥अं अंतरात्मने नमः॥

कं कालात्मने नमः ॥ एतान्युपर्युपरि ॥ अथ पीठपूजा ॥ पीठस्य पूर्वभागे रां दीप्तायै नमः ॥ रीं सूक्ष्मायै नमः ॥ रूं भद्रायै नमः॥रैं विभूत्यै नमः ॥ रौं विमलायै नमः॥रः अमोघायै नमः रां विद्युताय नमः॥ पीठमध्ये॥परदेवतायैनमः॥ सर्वतोमुख्यै नमः ॥ तदुपरि बिंदुत्रिकोणावृत्तद लाष्टकरेखात्मकं चतुरस्रंचतुर्द्वारोपशोभितंयंत्रं संस्थाप्य ब्रह्मविष्णुरुद्रबिंबात्मकसौरपीठाय नमः ॥ इति पीठं पूजयेत ॥ इति पूजा समाप्ता॥ अथ पूर्वोक्तऋष्यादिन्यासं कृत्वा प्राणानायम्य

मूलेनव्यापकंगायत्र्युच्चारपूर्वकं हस्ताभ्यांपुष्पां जलिंगृहीत्वा नासारंध्रेणपुष्पसंचयकल्पितयंत्र मये कल्पिते मूर्तिं निक्षिप्य तत्तत्स्थानगतानि आवरणानि ध्यात्वा आवाहनादिमुद्राःप्रदर्श्या वाहनं सन्निधापनं सन्निरोधनं सम्मुखीकरणम् अवगुंठनं संकलीकरणं चेति । मूलांते श्रीगा यत्रि देवि इहावाहिता भव । पुष्पेण देव्या हृदि करं निधाय आं ह्रीं क्रौं इति द्वादशवारं जपेत् । ततो भूतशुद्धिं प्राणप्रतिष्ठां विधाय पूजयेत् ॥ नमः इतिमंत्रेण देव्याः पादांबुजे पाद्यं

दद्यात् । स्वाहेतिमंत्रेण मूर्ध्न्यर्घ्यं वमितिमंत्रेण मुखेआचमनम् ततःस्नानशालायांसुगंधिसलिलैःस्नापयित्वामूलेनशतसंख्येनवा राजोपचारैः स्नापयित्वांगप्रोक्षणं कृत्वा मूलेनपीठं संस्थाप्य पूर्वोक्तां ध्यात्वा पंचोपचारैः सम्पूज्य देवतां प्रसन्नां विभाव्य आवरणपूजां कुर्य्यात् ॥ तत्र मध्ये त्रिकोणे व्याहृत्यै नमः ॥ अथ कोणे गायत्र्यै नमः ॥ नैर्ऋत्यकोणे सावित्र्यै नमः ॥ वायव्यकोणे सरस्वत्यै नमः ॥ त्रिकोणांतरालेषु ब्रह्मणे नमः ॥ विष्णवे नमः ॥ रुद्राय नमः॥

मूलेन पुष्पांजलिं गृहीत्वा ॥ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सले ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्चनम् ॥ अनेनपुष्पांजलिंदत्त्वाद्विती यावरणं पूजयेत् ॥ अष्टदलेषु पूर्वादिदिक्षु ॐ आदित्याय नमः॥भानवे नमः॥भास्कराय नमः॥ रवये नमः ॥ आग्नेयादिकेशरेषु॥ उषायै नमः॥ प्रभायै नमः ॥ प्रजायै नमः ॥ संध्यायै नमः ॥ मूलमुच्चरन् अभीष्टसिद्धिं मे देहीति पुष्पांजलिं दद्यात् ॥ इति द्वितीयावरणम् ॥ अथ तृतीयम्॥ हृदि ब्रह्मणे नमः॥ हृदयाय नमः ईशाने रुद्राय

शिखायै वषट्॥नैर्ऋत्ये ईश्वराय कवचाय हुम्॥
वायव्ये सदाशिवाय नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ आग्ने
ये सर्वात्मने अस्त्राय फट्॥तत्तद्देवताभ्यो नमः॥
मूलेन ॥ अभीष्ट० ॥ इति तृतीयावरणम्॥अथ
चतुर्थम् ॥ तद्बहिः पूर्वाद्यष्टदलेषु ॥ अमृतायै
नमः ॥ नित्यायै नमः ॥ विश्वंभरायै नमः ॥
ईशान्यै नमः ॥ प्रभायै नमः ॥ जयायै नमः ॥
विजयायै नमः॥शांत्यैनमः॥ मूलेनपुष्पांजलिम्
अभीष्टसिद्धिं० ॥ इति चतुर्थावरणम् ॥ अथ
पंचमम्॥तद्बहिः पूर्वाद्यष्टदिक्षु॥ॐकांत्यै नमः ॥

दुर्गायै नमः ॥ सरस्वत्यै नमः ॥ विद्यारूपायै
नमः ॥ विशालायै नमः ॥ ईशानायै नमः ॥
वायव्यै नमः ॥ विमलायै नमः ॥ मूलमुच्चरन्न
भीष्टसिद्धिमिति पुष्पांजलिं दद्यात् ॥ इति
पंचमावरणम् ॥ अथ षष्ठम् ॥ पूर्वाद्यष्टदिक्षु ॥
संहारिण्यै नमः ॥ सूक्ष्मायै नमः ॥ विश्वयोन्यै
नमः ॥ जयावहायै नमः ॥ पद्मालयायै नमः ॥
परायै नमः ॥ शोभायै नमः ॥ रूपायै नमः ॥
मूलेन पुष्पांजलिम् अभीष्टसिद्धिं०॥ इति षष्ठा
वरणम् ॥ अथ सप्तमम् ॥ पूर्वाद्यष्टदिक्षु ॥ ॐ आं

ब्राह्मयै नमः॥ ॐई माहेश्वर्यै नमः ॥ ॐ ऊं कौ
मार्यै नमः॥ ॐऋं वैष्णव्यै नमः ॥ ॐॡं वाराह्यै
नमः॥ औं चामुंडायै नमः॥ ॐ अः चंडिकायै
नमः॥ मूलमुच्चार्य अभीष्ट० पुष्पांजलिं दद्यात्॥
इति सप्तमावरणम् ॥ अथाष्टमावरणम्॥ तद्बहिः
पूर्वाद्यष्टदिक्षु ॥ ॐ सों सोमाय नमः ॥ ॐ बुं
बुधाय नमः॥ ॐशुं शुक्राय नमः॥ ॐभौं भौमा
य नमः ॥ ॐ शं शनैश्चराय नमः॥ॐरां राहवे
नमः॥ॐकें केतवे नमः॥मूलेन अभीष्ट० पुष्पां
जलिं दद्यात् ॥इत्यष्टमावरणम्॥अथ नवमम्॥

पूर्वाद्यष्टदिक्षु ॥ ॐ लं इंद्राय नमः॥ॐ रं अग्नये नमः॥ॐ यं यमाय नमः॥ ॐ क्षं नैर्ऋत्यै नमः॥ ॐ वं वरुणाय नमः॥ ॐ यं वायवे नमः॥ ॐ सं सोमाय नमः ॥ ॐ ईं ईशानाय नमः॥ॐ ब्रह्मणे नमः ॥ ॐ अनंताय नमः॥मूलेन अभीष्ट॰पुष्पांजलिं दद्यात्॥इति नवमावरणम्॥अथ दशमम्॥ ॐ वं वज्राय नमः ॥ ॐ शं शक्तये नमः॥ॐ दं दंडाय नमः ॥ ॐ खं खड्गाय नमः ॥ ॐ पं पाशाय नमः॥ ॐ गं गदायै नमः ॥ ॐ त्रिं त्रिशूलाय नमः ॥ ॐ चं चक्राय नमः ॥ ॐ अं

अंबुजाय नमः ॥ मूलेन अभीष्ट० पुष्पांजलिं दद्यात् ॥ इति दशमावरणम्॥ पुनः पंचोपचारैः संपूज्य नीराजनं पुष्पांजलिं दत्त्वा यस्य स्मृत्येति पूजां समर्प्य जपफलं देव्याः करे समर्प्य पुष्पांजलिं दत्त्वा क्षमाप्य स्वहृदि उद्वास्य पुनर्ऋष्यादिन्यासं कृत्वा निर्माल्यं विसृजेत् ॥ इति नित्यपूजापद्धतिः समाप्ता॥अथ नैमित्तिकमाह ॥ गुरुजन्मदिवसे स्वजन्मदिवसे जन्मनक्षत्रे विद्याप्राप्तिदिवसे पूर्णायां व्यतीपाते वा विशेषं पूजयेत् ॥ इति नैमित्तिकम्॥अथ पुरश्च

रणविधिः ॥ कर्ता स्वशक्त्या गुरुं संपूज्य तदनु
ज्ञया देहशुद्ध्यर्थं चांद्रायणं प्राजापत्यं वा समा
चरेत्।पुरश्चरणदिवसे सुगंधसलिलैः स्नात्वा पूजा
प्रदेशे चतुरस्रं चतुर्द्वारं मंडपं विधाय हृष्टधीर्वा
ङ्नियमितो मिताहारो जितेंद्रियः प्रातरारभ्या
मध्याह्नं जपेत् । एवं च चतुर्विंशतिलक्षं जपेत् ॥
तदुक्तम् ॥ उक्तलक्षविधानेन कृत्वा विप्रा जिते
न्द्रियाः॥क्षीरौदनं तिलंदूर्वाक्षीरद्रुमसमिद्धमान् ॥
अष्टद्रव्येण च पृथक्सहस्रत्रितयं हुनेत् ॥ मंत्र
फलसिद्धये जपदशांशहोमः ॥ तद्दशांशेन तर्प

णम्॥तद्दशांशेन मार्जनम् ॥ तद्दशांशेन ब्राह्मण भोजनम् ॥ इति पुरश्चरणविधिः ॥ अथका म्यमुच्यते ॥ विद्यार्थी वाग्भवाद्यां लक्ष्मी कामः श्रीबीजं वश्यार्थे कामबीजं सर्व कामार्थे मायाबीजम् आयुःकामार्थे मृत्युंजय चतुरक्षरीसहितं जपेत्॥इतिकाम्यविधिः ॥ तत्त्व संख्यासहस्राणि समंत्रं जुहुयात्तिलैः ॥ सर्वपाप विनिर्मुक्तो दीर्घमायुश्च विंदति ॥ आयुष्यं सा ज्यहविषा केवलेनाथ सर्पिषा ॥ पर्वांकितैस्ति लैर्मंत्री जुहुयात्त्रिसहस्रकम् ॥ अरुणाक्षैस्त्रिम

ध्वाज्यैः प्रसूनैर्ब्रह्मवृक्षजैः ॥ बहुना किमिहोक्तेन यथावत्साधु साधिता ॥ द्विजन्मनामियं विद्या सिद्धकामदुहास्मृता॥इतिगायत्रीपद्धतिःसंपूर्णा॥

अथ गायत्र्युपनिषत् ॥

नमस्कृत्य भगवान् याज्ञवल्क्यः स्वयं परिपृच्छ ति त्वं ब्रूहि भगवन् गायत्र्या उत्पत्तिं श्रोतुमि च्छामि ॥ ब्रह्मोवाच॥प्रणवेन व्याहृतयः प्रवर्त्तं ते तमसस्तु परं ज्योतिष्कः पुरुषः स्वयम् ॥ भूर्विष्णुरिति ह ताः स्वांगुल्या मथेत्। मध्यमा

नात्फेनो भवति फेनाद्‌ बुद्‌बुदो भवति बुद्‌बुदादं
डं भवति अंडवानात्मा भवति आत्मनः आका
शो भवति आकाशाद्वायुर्भवति वायोरग्निर्भवति
अग्नेरोंकारो भवति ॐकाराद्व्याहृतिर्भवति व्या
हृत्या गायत्री भवति गायत्र्याः सावित्री
भवति सावित्र्याः सरस्वती भवति सरस्व
त्या वेदा भवंति वेदेभ्यो ब्रह्मा भवति
ब्रह्मणो लोका भवंति तस्माल्लोकाः प्रव
र्त्तंते चत्वारो वेदाः सांगाः सोपनिषदः सेतिहा
सास्ते सर्वे गायत्र्याः प्रवर्त्तंते यथाग्निर्देवानां ब्रा

ह्मणो मनुष्याणां मेरुः शिखरिणां गंगा नदीनां वसंत ऋतूनां ब्रह्मा प्रजापतीनामेवासौ मुख्यः गायत्र्या गायत्री छंदो भवति किं भूः किं भुवः किं स्वः किं महः किं जनः किं तपः किं सत्यं किं तत् किं सवितुः किं वरेण्यं किं भर्गः किं देवस्य किंधीमहि किं धियः किं यः किंःनः किं प्रचोदयात् । भूरिति भूर्लोकः भुव इत्यंतरिक्षलोकः स्वरिति स्वर्लोकः मह इति महर्लोकः जन इति जनो लोकः तप इति तपो लोकः सत्यमिति सत्यलोकः ॥ भूर्भुवः स्वरोमिति त्रैलोक्यम् ॥

गा०
३७

उ०
२

तदसौ तेजः यत्तेजसोऽग्निर्देवता सवितुरित्या
दित्यस्य वरेण्यमित्यन्नम् ॥ अन्नमेव प्रजापतिः
भर्ग इत्यापः॥आपो वै भर्गः एतावत्सर्वा देवताः
देवस्यैंद्रो वै देवयीह्वं तदिंद्रस्तस्मात्सर्वंकृत्
पुरुषो नाम विष्णुः । धीमहि किमध्यात्मं
तत्परमं पदमित्यध्यात्मं यो न इति पृथिवी
वै यो नः प्रचोदयात् काम इमाल्लोँकान्
प्रच्यवयन् यो नृशंस्योस्तोष्यस्तत्परमो धर्मः
इत्येषा गायत्री किंगोत्रा कत्यक्षरा कति
पदा कतिकुक्षिः कतिशीर्षाणि ॥ सांख्यायन

३७

सगोत्रा गायत्री चतुर्विंशत्यक्षरा त्रिपदा षट्
कुक्षिः सावित्री केशास्त्रयः पादा भवंति ॥ का
ऽस्याः कुक्षिः कानि पंच शीर्षाणि ऋग्वेदोऽस्याः
प्रथमः पादो भवति यजुर्वेदो द्वितीयः सामवेद
स्तृतीयः पूर्वा दिक्प्रथमा कुक्षिर्भवति दक्षिणा
द्वितीया पश्चिमा तृतीया उदीची चतुर्थी
ऊर्ध्वा पंचमी अधरा षष्ठी कुक्षिः । व्याकरण
मस्याः प्रथमं शीर्षं भवति शिक्षा द्वितीयं क
ल्पस्तृतीयं निरुक्तं चतुर्थं ज्योतिषामयनं पंच
मम् ॥ किंलक्षणंकिमु चेष्टितंकिमुदाहृतं किमक्ष

रं दैवत्यम् ॥ लक्षणं मीमांसा अथर्ववेदो विचे
ष्टितम् छंदोविधिरित्युदाहृतम् ॥ को वर्णः कः
स्वरः । श्वेतो वर्णः षट् स्वराणि इमान्यक्षराणि
दैवतानि भवंति पूर्वा भवति गायत्री मध्यमा
सावित्री पश्चिमा संध्या सरस्वती ॥ प्रातःसंध्या
रक्ता रक्तपद्मासनस्था रक्तांबरधरा रक्तवर्णा
रक्तगंधानुलेपना चतुर्मुखा अष्टभुजा द्विने
त्रा दंडाक्षमालाकमंडलुस्रुक्स्रुवधारिणी सर्वा
भरणभूषिता गायत्री कौमारी ब्राह्मी हंसवा
हिनी ऋग्वेदसंहिता ब्रह्मदेवत्या त्रिपदा गायत्री

षट्कुक्षिः पंचशीर्षा अग्निमुखा रुद्रशिवविष्णुहृ
दया ब्रह्मकवचा सांख्यायनसगोत्रा भूर्लोकव्या
पिनी अग्निस्तत्त्वम् उदात्तानुदात्तस्वरितस्वर
मकारः आत्मज्ञाने विनियोगः॥इत्येषागायत्री॥
मध्याह्नसंध्या श्वेताश्वेतपद्मासनस्था श्वेतांबर
धरा श्वेतगंधानुलेपना पंचमुखी दशभुजा त्रिने
त्रा शूलाक्षमालाकमंडलुकपालधारिणी सर्वाभर
णभूषिता सावित्री युवती माहेश्वरी वृषभवाहि
नी यजुर्वेदसंहिता रुद्रदेवत्या त्रिपदा सावित्री
षट्कुक्षिः पंचशीर्षा अग्निमुखा रुद्रशिखा ब्रह्म

गा०
३९

कवचा भारद्वाजसगोत्रा भुवर्लोकव्यापिनी वा
युस्तत्त्वम् उदात्तानुदात्तस्वरितस्वरमुकारः श्वेत
वर्णः आत्मज्ञाने विनियोगः॥ इत्येषा सावित्री॥
सायंसंध्या कृष्णा कृष्णपद्मासनस्था कृष्णांबर
धरा कृष्णवर्णा कृष्णगंधानुलेपना कृष्णमाल्यां
बरधरा एकमुखी चतुर्भुजा द्विनेत्रा शंखचक्रगदा
पद्मधारिणी सर्वाऽऽभरणभूषिता सरस्वती वृद्धा
वैष्णवी गरुडवाहिनी सामवेदसंहिता विष्णुदेव
त्या त्रिपदा षट्कुक्षिः पंचशीर्षा अग्निमुखा विष्णु
हृदया रुद्रशिखा ब्रह्मकवचा काश्यपसगोत्रा स्व

उ०
२

३९

लौंकव्यापिनी सूर्यस्तत्त्वम् उदात्तानुदात्तस्वरित
मकारः कृष्णवर्णां मोक्षज्ञाने विनियोगः। इत्येषा
सरस्वती ॥ रक्ता गायत्री श्वेता सावित्री कृष्ण
वर्णा सरस्वती॥प्रणवो नित्ययुक्तश्च व्याहृतीषु
च सप्तसु ॥ सर्वेषामेव पापानां संकरे समुप
स्थिते ॥ दश शतं समभ्यर्च्य गायत्री पावनी
महत् ॥ प्रह्लादोऽत्रिर्वशिष्ठश्च शुकः कण्वः परा
शरः ॥ विश्वामित्रो महातेजाः कपिलः शौनको
महान् ॥ याज्ञवल्क्यो भरद्वाजो जमदग्निस्तपो
निधिः ॥ गौतमो मुद्गलः श्रेष्ठो वेदव्यासश्च लो

मशः॥अगस्त्यः कौशिको वत्सः पुलस्त्यो मांडु
कस्तथा ॥ दुर्वासास्तपसा श्रेष्ठो नारदः कश्य
पस्तथा ॥ उक्तात्युक्ता तथा मध्या प्रतिष्ठान्या
सपूर्विका ॥गायत्र्युष्णिगनुष्टुप् च बृहती पंक्तिरेव
च त्रिष्टुप् च जगती चैव तथातिजगती
मता ॥ शक्करी सातिपूर्वा स्यादष्ट्यत्यष्टी तथैव
च ॥ धृतिश्चातिधृतिश्चैव प्रकृतिः कृतिराकृतिः॥
विकृतिः संकृतिश्चैव तथातिकृतिरुत्कृतिः ॥
इत्येताश्छंदसां संज्ञाः क्रमशो वच्मि सांप्रतम्॥
भूरिति च्छंदो भुव इति च्छंदः स्वरिति च्छंदो

भूर्भुवः स्वरोमिति देवी गायत्री इत्येता
नि च्छंदांसि प्रथममाग्नेयं द्वितीयं प्राजापत्यं
तृतीयं सौम्यं चतुर्थमैशानं पंचममादित्यं षष्ठं
बार्हस्पत्यं सप्तमं पितृदेवत्यमष्टमं भगदेवत्यं न
वममार्यमं दशमं सावित्रमेकादशं त्वाष्ट्रं द्वादश
पौष्णं त्रयोदशमैन्द्राग्न्यं चतुर्दशं वायव्यं पंच
दशं वामदेवत्यं षोडश मैत्रावरुणं सप्तदशमां
गिरसमष्टादशं वैश्वदेव्यमेकोनविंशं वैष्णवं
विंशं वासवमेकविंशं रौद्रं द्वाविंशमाश्विनं त्रयो
विंशं ब्राह्मं चतुर्विंशं सावित्रम् ॥ दीर्घान्स्व

रेण संयुक्तान्बिन्दुनादसमन्वितान् ॥ व्यापका
न्विन्यसेत्पश्चाद्दशपंक्त्यक्षराणिच ॥ ढबुंपुसइति
प्रत्यक्षबीजानि ॥ प्रह्लादिनी प्रभा सत्या वि
श्वा भद्रा विलासिनी ॥ प्रभावती जया कांता
शांता पद्मा सरस्वती ॥ विद्रुमस्फटिकाकारं
पद्मरागसमप्रभम् ॥ इंद्रनीलमणिप्रख्यं मौक्ति
कं कुंकुमप्रभम् ॥ अञ्जनाभं च गांगेयं वैदूर्यं
चंद्रसन्निभम् ॥ हारिद्रं कृष्णदुग्धाभं रविकांतिस
मं भवम्॥ शुकपिच्छसमाकारं क्रमेण परिकल्प
येत् ॥ पृथिव्यापस्तथा तेजो वायुराकाश एव

च ॥ गंधो रसश्च रूपं च शब्दः स्पर्शस्तथैव च ॥ घ्राणं जिह्वा च चक्षुश्च त्वक्छ्रोत्रं च तथापरम् ॥ उपस्थपायुपादादि पाणिर्वागपि च क्रमात् ॥ मनो बुद्धिरहंकारमव्यक्तं च यथाक्रमम् ॥ सुमुखं संपुटं चैव विततं विस्तृतं तथा॥एकमुखं च द्विमुखं त्रिमुखंच चतुर्मुखम्॥ पंचमुखं षण्मुखं चाधोमुखं चैव व्यापकम् ॥ अंजलीकं ततः प्रोक्तं मुद्रितं तु त्रयोदशम् ॥ शकटं यमपाशं च ग्रथितं संमुखोन्मुखम्॥प्रलंबं मुष्टिकं चैव मत्स्यः कूर्मो वराहकम् ॥ सिंहाक्रां

गा० ४२

तं महाक्रांतं मुद्गरं पल्लवं तथा ॥ एता मुद्राश्च
तुर्विंशद्गायत्र्याः सुप्रतिष्ठिताः॥ ॐमूर्ध्नि संघाते
ब्रह्मा विष्णुर्ललाटे रुद्रो भ्रूमध्ये चक्षुषोश्चंद्रा
दित्यौ कर्णयोःशुक्रबृहस्पती नासिके वायुदैवत्यं
प्रभातं दोषा उभे संध्ये मुखमग्निर्जिह्वा सरस्व
ती ग्रीवा स्वाध्यायास्तनयोर्वसवः बाह्वोर्मरुतः
हृदयं पर्जन्यमाकाशमपरं नाभिरंतरिक्षं कटि
रिंद्रियाणि जघनं प्राजापत्यं कैलासमलयौ
ऊरू विश्वेदेवा जानुभ्यां जान्वोः कुशिकौ
जंघयोरयनद्वयम् खुरः पितरः पादौ पृथिवी

उ० ३

४२

वनस्पतिःगुल्फौ रोमाणि मुहूर्तास्ते विग्रहाःकेतु मासा ऋतवः संध्याकालत्रयमाच्छादनं संवत्सरो निमिषः अहोरात्रादित्यश्चंद्रमाः सहस्रपरमां देवीं शतमध्यां दशापराम् ॥ सहस्रनेत्रीं देवीं गायत्रीं शरणमहं प्रपद्ये ॥तत्सवितुर्वरदाय नमः तत्प्रातरादित्याय नमः ॥ सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति तत्सायं प्रातः प्रयुंजानो अपापो भवति य इदं गायत्रीहृदयं ब्राह्मणः प्रयतः पठेत् चत्वारो वेदा अधीता भवंति सर्वेषु ती

थैषु स्नातो भवति सर्वैर्देवैर्ज्ञातो भवति सर्वप्रति
प्रत्यूहात्पूतो भवति अपेयपानात्पूतो भवति
अभक्ष्यभक्षणात्पूतो भवति अलेह्यलेहात्पूतो
भवति अचोष्यचोषणात्पूतो भवति ॥ सुरापा
नात्पूतो भ०॥ सुवर्णस्तेयात्पूतो भवति ॥ पंक्ति
भेदनात्पूतो भ०॥ पतितसंभाषणात्पूतो भ० ॥
अनृतवचनात्पूतो भ० ॥ गुरुतल्पगमनात्पूतो
भ० ॥ अगम्यागमनात्पूतो भ० ॥ वृषलीगम
नात्पूतो भ०॥ ब्रह्महत्यायाः पूतो० ॥ भ्रूणहत्या
याः पूतो० ॥ वीरहत्यायाः पूतो भ० ॥ अब्रह्म

चारी सुब्रह्मचारी भवति अनेन हृदयेनाधीतेन क्रतुशतेनेष्टं भवति। षष्टिसहस्रगायत्रीजप्यानि भवंति॥ अष्टौ ब्राह्मणान्ग्राहयेत् अर्थसिद्धिर्भवति। य इदं गायत्रीहृदयं ब्राह्मणः प्रयतः पठेत्॥ सर्वपापैःप्रमुच्यते ब्रह्मलोके महीयते ब्राह्मलोके महीयत इति॥ इति गायत्र्युपनिषत्संपूर्णा॥

अथ गायत्रीतत्त्वप्रारम्भः॥

श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीगायत्र्यै नमः॥

श्रीगायत्रीतत्त्वमालामंत्रस्य विश्वामित्र ऋषिः॥ अनुष्टुप् छन्दः॥परमात्मादेवता॥हलो बीजानि।

स्वराः शक्तयः ॥ अव्यक्तं कीलकम् ॥ ममसमस्तपापक्षयार्थे गायत्रीतत्त्वपाठे विनियोगः ॥ चतुर्विंशतितत्त्वानां यदेकं तत्त्वमुत्तमम् ॥ अनुपाधि परं ब्रह्म तत्परं ज्योतिरोमिति ॥१॥ यो वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदांते च प्रतिष्ठितः॥तस्य प्रकृतिलीनस्य तत्परं ज्योतिरोमिति॥२॥ तत्सदादिपदैर्वाच्यं परमं पदमव्ययम् । अभेदत्वं पदार्थस्य तत्परं ज्योतिरोमिति ॥३॥ यस्य मायांशभागेन जगदुत्पद्यतेऽखिलम् ॥ तस्य सर्वोत्तमं रूपमरूपस्याभिधीमहि ॥ ४ ॥ यं न पश्यन्ति

परमं पश्यंतोऽपि दिवौकसः॥तं भूतानिलदेवं तु सुपर्णमुपधावताम् ॥५॥यदंशः प्रेरितो जंतुः कर्म पाशनियंत्रितः ॥ आजन्मकृतपापानामपहंतुं दिवौकसः ॥ ६ ॥ इदं महामुनिप्रोक्तं गायत्रीतत्त्वमुत्तमम् ॥ यःपठेत्परया भक्त्या स याति परमां गतिम् ॥७॥ सर्ववेदपुराणेषु सांगोपांगेषु यत्फलम् ॥ सकृदस्य जपादेव तत्फलं प्राप्नुयान्नरः॥८॥अभक्ष्यभक्षणात्पूतो भवति॥अगम्यागमनात्पूतो भवति॥सर्वपापेभ्यः पूतो भवति॥प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति । सायमधी

यानो दिवसकृतं पापं नाशयति ॥ मध्यंदिनमु
पयुंजानोऽसत्प्रतिग्रहादिना मुक्तो भवति ॥ अ
नुपूर्वं पुरुषा पुरुषमभिवदंति यं यं काममभि
ध्यायति तं तमेवाप्नोति पुत्रपौत्रान्कीर्तिसौभा
ग्यांश्चोपलभते॥सर्वभूतात्मामित्रोदेहांते तद्विशि
ष्टो गायत्रीपरमं पदमवाप्नोति ॥ इति श्रीवेद
सारे गायत्रीतत्त्वं संपूर्णम् ॥

॥ अथ गायत्रीकवचप्रारम्भः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ याज्ञवल्क्य
उवाच ॥ ॥ स्वामिन्सर्वजगन्नाथ संशयोऽस्ति

महान्मम ॥ चतुष्षष्टिकलानां च पातकानां च तद्वद ॥ १ ॥ मुच्यते केन पुण्येन ब्रह्मरूपं कथं भवेत् ॥ देहश्च देवतारूपं मंत्ररूपं विशेषतः ॥२॥ क्रमतः श्रोतुमिच्छामि कवचं विधिपूर्वकम् ॥ ब्रह्मोवाच ॥ गायत्र्याः कवचस्यास्य ब्रह्मा विष्णुः शिवो ऋषिः ॥ ३ ॥ ऋग्यजुःसामाथर्वाणि च्छंदांसि परिकीर्त्तिताः ॥ परब्रह्मस्वरूपा सा गायत्री देवता स्मृता॥४॥रक्षाहीनं तु यत्स्थानं कवचेन विना कृतम् ॥ सर्वं सर्वत्र संरक्षेत्सर्वांगं भुवनेश्वरी ॥ ५ ॥ बीजं भर्गश्च युक्तिश्च

धियः कीलकमेव च ॥ पुरुषार्थविनियोगो यो
नश्च परिकीर्तितः ॥ ६ ॥ ऋषिं मूर्ध्नि न्यसेत्पूर्वं
मुखे छंद उदीरितम्॥देवता हृदि विन्यस्य गुह्ये
बीजं नियोजयेत् ॥७॥ शक्तिं पदोस्तु विन्यस्य
नाभौ तु कीलकं न्यसेत्॥द्वात्रिंशत्तु महाविद्याः
सांख्यायनसगोत्रजाः ॥ ८ ॥ द्वादशलक्षसंयुक्ता
विनियोगःपृथक्पृथक् ॥ एवं न्यासविधिं कृत्वा
करांगं विधिपूर्वकम् ॥ ९ ॥ व्याहृतित्रयमुच्चार्य
अनुलोमविलोमतः ॥ चतुरक्षरसंयुक्तं करांगन्या
समाचरेत् ॥१०॥ आवाहनादिभेदं च दश मुद्राः

प्रदर्शयेत् ॥ सा पातु वरदा देवी अंगप्रत्यंगसंगमे ॥ ११ ॥ ध्यानं मुद्रां नमस्कारं गुरुमंत्रं तथैव च ॥ संयोगमात्मसिद्धिञ्च षड्विधं किं विचारयेत् ॥ १२ ॥ अस्य श्रीगायत्रीकवचस्य ब्रह्मविष्णुरुद्राऋषयः ऋग्यजुः सामाथर्वाणिच्छंदांसि परब्रह्मस्वरूपिणी गायत्री देवता भूः बीजं भुवः शक्तिः स्वाहा कीलकं श्रीगायत्रीप्रीत्यर्थं जपे विनियोगः ॥ वर्णास्त्रां कुंडिकाहस्तां शुद्धनिर्मलज्योतिषीम् ॥ सर्वतत्त्वमयीं वन्दे गायत्रीं वेदमातरम्॥१३॥ अथ ध्यानम् ॥ मुक्ता

विद्रुमहेमनीलधवलच्छायैर्मुखैस्त्रीक्षणैर्युक्तामिंदु
निबद्धरत्नमुकुटां तत्त्वार्थवर्णात्मिकाम् ॥
गायत्रीं वरदाभयांकुशकशां शूलं कपालं
गुणं शंखं चक्रमथारविंदयुगलं हस्तैर्वहंतीं
भजे ॥ १ ॥ ॐ गायत्री पूर्वतः पातु सावित्री
पातु दक्षिणे ॥ ब्रह्मविद्या च मे पश्चादुत्तरे मां स
रस्वती ॥ १ ॥ पावकीं मे दिशं रक्षेत्पावकोज्ज्व
लशालिनी ॥ यातुधानीं दिशं रक्षेद्यातुधानगणा
र्दिनी ॥२॥ पावमानीं दिशं रक्षेत्पवमानविलासि
नी ॥ दिशं रौद्रीमवतु मे रुद्राणीरुद्ररूपिणी ॥३॥

ऊर्ध्वं ब्रह्माणि मे रक्षेदधस्ताद्वैष्णवी तथा ॥
एवं दश दिशो रक्षेत्सर्वतो भुवनेश्वरी ॥ ४ ॥
ब्रह्मास्त्रस्मरणादेव वाचां सिद्धिः प्रजायते ॥ ब्रह्म
दण्डश्च मे पातु सर्वशस्त्रास्त्रभक्षकः ॥ ५ ॥ ब्रह्म
शीर्षस्तथा पातु शत्रूणां वधकारकः ॥ सप्त व्या
हृतयः पांतु सर्वदा बिंदुसंयुताः ॥ ६ ॥ वेदमाता
च मां पातु सरहस्या सदैवता ॥ देवीसूक्तं सदा
पातु सहस्राक्षरदेवता ॥ ७ ॥ चतुष्षष्टिक
लाविद्या दिव्याद्या पातु देवता ॥ बीजश
क्तिश्च मे पातु पातु विक्रमदेवता ॥ ८ ॥ तत्पदं

पातु मे पादौ जंघे मे सवितुःपदम्॥वरेण्यं कटि देशं तु नाभिं भर्गस्तथैव च ॥ ९ ॥ देवस्य मे तु हृदयं धीमहीति गलं तथा॥ धियो मे पातु जिह्वायां यः पदं पातु लोचने ॥१० ॥ ललाटे नः पदं पातु मूर्द्धानं मे प्रचोदयात् ॥ तद्वर्णः पातु मूर्द्धानं सकारः पातु भालकम् ॥ ११ ॥ चक्षुषी मे विकारस्तु श्रोत्रं रक्षेत्तु कारकः ॥ नासापुटे र्वकारो मे रेकारस्तु कपोलयोः ॥ १२॥ णिकार स्त्वधरोष्ठे च यकारस्तूर्ध्व ओष्ठके ॥ आस्यमध्ये भकारस्तु गोकारस्तु कपोलयोः ॥ १३ ॥

देकारः कंठदेशे च वकारः स्कंधदेशयोः ॥ स्य
कारो दक्षिणं हस्तं धीकारो वामहस्तकम् ॥ १४॥
मकारो हृदयं रक्षेद्धिकारो जठरं तथा ॥ धिका
रो नाभिदेशं तु योकारस्तु कटिद्वयम् ॥ १५ ॥
गुह्यं रक्षतु योकार ऊरू मे नः पदाक्षरम् ॥प्रकारो
जानुनी रक्षेच्चोकारो जंघदेशयोः ॥१६॥ दकारो
गुल्फदेशं तु यात्कारः पादयुग्मकम् ॥ जातवेदे
ति गायत्री त्र्यंबकेति दशाक्षरा ॥ १७ ॥ सर्वतः
सर्वदा पातु आपो ज्योतीति षोडशी ॥ इदं तु
कवचं दिव्यं बाधाशतविनाशकम् ॥ १८ ॥चतुष्ष

ष्टिकलाविद्या सकलैश्वर्य्यसिद्धिदम् ॥ जपारंभे
च हृदयं जपांते कवचं पठेत्॥१९॥स्त्रीगोब्राह्मण
मित्रादिद्रोहाद्यखिलपातकैः ॥ मुच्यते सर्वपा
पेभ्यः परं ब्रह्माधिगच्छति ॥ २० ॥ पुष्पांजलिं
च गायत्र्या मूलेनैव पठेत्सकृत ॥ शतसाहस्रव
र्षाणां पूजायाः फलमाप्नुयात् ॥२१॥ भूर्जपत्रे
लिखित्वैतत्स्वकंठेधारयेद्यदि॥शिखायां दक्षिणे
बाहौ कंठे वा धारयेद्बुधः ॥ २२ ॥ त्रैलोक्यं
क्षोभयेत्सर्वं त्रैलोक्यं दहति क्षणात् ॥ पुत्रवा
न्धनवाञ्छ्रीमान्नानाविद्यानिधिर्भवेत ॥ २३ ॥

ब्रह्मास्त्रादीनि सर्वाणि तदंगस्पर्शनात्ततः ॥
भवंति तस्य तुच्छानि किमन्यत्कथयामि
ते ॥ २४ ॥ अभिमंत्रितगायत्रीकवचं मानसं
पठेत् ॥ तज्जलं पिबतो नित्यं पुरश्चर्य्याफलं
भवेत् ॥ २५ ॥ लघुसामान्यकं मंत्रं महामंत्रं
तथैव च ॥ यो वेत्ति धारणां युञ्जञ्जीवन्मुक्तः
स उच्यते ॥ २६ ॥ सप्तव्याहृतिविप्रेन्द्रसप्ताव
स्थाःप्रकीर्तिताः॥सप्तजीवशता नित्यं व्याहृती
अग्निरूपिणी ॥२७॥ प्रणवे नित्ययुक्तस्य व्याहृ
तीषु च सप्तसु ॥ सर्वेषामेव पापानां संकरे समु

पस्थिते ॥ २८ ॥ शतं सहस्रमभ्यर्च्य गाय
त्री पावनं महत् ॥ दशशतमष्टोत्तरशतंगा
यत्री पावनं महत् ॥ २९ ॥ भक्तिभाजो भवे
द्विप्रः संध्याकर्म समाचरेत्॥काले काले प्रकर्त्त
व्यं सिद्धिर्भवति नान्यथा॥३०॥प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य
भूर्भुवःस्वस्तथैव च ॥ तुर्यं सहैव गायत्रीजप एव
मुदाहृतम् ॥ ३१ ॥ तुरीयपादमुत्सृज्य गायत्रीं
च जपेद्विजः॥स मूढो नरकं याति कालसूत्रम
धोगतिः ॥ ३२॥ मंत्रादौ जननं प्रोक्तं मंत्रान्ते
मृतसूत्रकम् ॥ उभयोर्दोषनिर्मुक्तं गायत्री सफ

ला भवेत्॥३३॥ मंत्रादौ पाशबीजं च मंत्रांते कु
शबीजकम्॥मंत्रमध्ये तु या माया गायत्री सफ
ला भवेत् ॥ ३४ ॥ वाचिकस्त्वहमेव स्यादुपांशु
शतमुच्यते॥सहस्रं मानसं प्रोक्तं त्रिविधं जपल
क्षणम्॥३५॥अक्षमालां च मुद्रां च गुरोरपि न द
र्शयेत्॥ जपं चाक्षस्वरूपेणानामिकामध्यपर्वणि
॥३६॥ अनामा: मध्यया हीना कनिष्ठादिक्रमेण
तु॥तर्ज्जनीमूलपर्य्यंतं गायत्रीजपलक्षणम्॥३७॥
पर्वभिस्तु जपेदेवमन्यत्र नियमः स्मृतः ॥ गाय
त्रीवेदमूलत्वाद्वेदः पर्वसु गीयते ॥ ३८ ॥ दशभि

गा०
५१

र्जन्मजनितं शतेनैव पुरा कृतम् ॥ त्रियुगं तु सहस्राणि गायत्री हंति किल्बिषम् ॥ ३९ ॥ प्रातःकालेषु कर्तव्यं सिद्धिं विप्रो य इच्छति ॥ नादालये समाधिश्च संध्यायां समुपासते ॥ ४० ॥ अंगुल्यग्रेण यज्जप्तं यज्जप्तं मेरुलंघने ॥ असंख्यया च यज्जप्तं तज्जप्तं निष्फलं भवेत् ॥ ४१ ॥ विना वस्त्रं प्रकुर्वीत गायत्री निष्फला भवेत् ॥ वस्त्रपुच्छं न जानाति वृथा तस्य परिश्रमः ॥४२॥ गायत्रीं तु परित्यज्य अन्यमंत्रमुपासते ॥ सिद्धान्नं च परित्यज्य

क०
५
५?

भिक्षामटति दुर्मतिः ॥ ४३ ॥ ऋषिश्छंदो देव
ताख्या बीजं शक्तिश्च कीलकम्॥नियोगं न च
जानाति गायत्री निष्फला भवेत् ॥४४॥ वर्णमु
द्राध्यानपदमावाहनविसर्ज्जनम्॥दीपं चक्रं न
जानाति गायत्री निष्फला भवेत् ॥४५॥ शक्ति
न्यासस्तथा स्थानं मंत्रसंबोधनं परम् ॥ त्रिविधं
योनजानाति गायत्री निष्फला भवेत्॥४६॥पंचो
पचारकांश्चैव होमद्रव्यं तथैव च॥पंचांगं च विना
नित्यं गायत्री निष्फला भवेत् ॥४७॥ मंत्रसि
द्धिर्भवेज्जातु विश्वामित्रेण भाषितम् ॥ व्यासो

वाचस्पतिर्जीवस्तुता देवी तपःस्मृतौ ॥ ४८ ॥
सहस्रजप्ता सा देवी ह्युपपातकनाशिनी ॥ लक्ष
जाप्ये तथा तच्च महापातकनाशिनी॥कोटिजा
प्येन राजेन्द्रयदिच्छतितदाप्नुयात्॥४९॥नदेयं
परशिष्येभ्यो ह्यभक्तेभ्यो विशेषतः।शिष्येभ्योभ
क्तियुक्तेभ्यो ह्यन्यथा मृत्युमाप्नुयात्॥५०॥इति
श्रीमद्वसिष्ठसंहितायां गायत्रीकवचं सम्पूर्णम् ॥

॥ अथ गायत्रीपंजरस्तोत्रम् ॥

भगवंतं देवदेवं ब्रह्माणं परमेष्ठिनम् ॥ विधातारं
विश्वसृजं पद्मयोनिं प्रजापतिम् ॥ १ ॥ शुद्धस्फ

टिकसंकाशं महेन्द्रशिखरोपमम् ॥ बद्धपिंगजटा
जूटं तडित्कनककुण्डलम् ॥२॥ शरच्चंद्राभवद
नं स्फुरदिन्दीवरेक्षणम् ॥ हिरण्मयं विश्वरूपमु
पवीताजिनावृतम् ॥ ३ ॥ मौक्तिकाभाक्षवलय
स्तंत्रीलयसमन्वितः॥ कर्पूरोद्धूलिततनुः स्रष्टु
र्नयनवर्द्धनम् ॥ ४ ॥ विनयेनोपसंगम्य शिरसा
प्रणिपत्य च ॥ नारदः परिपप्रच्छ देवर्षिगणम
ध्यगः ॥५॥ नारद उवाच ॥ भगवन्देवदेवेश स
र्वज्ञ करुणानिधे ॥ श्रोतुमिच्छामि प्रश्नेन भोग
मोक्षैकसाधनम् ॥६॥ ऐश्वर्यस्य समग्रस्य फलदं

द्वंद्ववर्जितम् ॥ ब्रह्महत्यादिपापघ्नं पापाद्यरिभया
पहम् ॥ ७ ॥ यदेकं निष्कलं सूक्ष्मं निरंजनम
नामयम् ॥ यत्ते प्रियतमं लोके तन्मे ब्रूहि
पितर्मम ॥ ८ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ शृणु नारद
वक्ष्यामि ब्रह्ममूलं सनातनम् ॥ सृष्ट्यादौ
मन्मुखे क्षिप्तं देवदेवेन विष्णुना ॥ ९ ॥
प्रपंचबीजमित्याहुरुत्पत्तिस्थितिहेतुकम् ॥ पुरा
मया तु कथितं कश्यपाय सुधीमते ॥ १० ॥
सावित्रीपंजरं नाम रहस्यं निगमत्रये ॥
ऋष्यादिकं च दिग्वर्णसांगावरणकं क्रमात्॥ ११॥

वाहनायुधमंत्रास्त्रं मूर्तिध्यानसमन्वितम् ॥
स्तोत्रं शृणु प्रवक्ष्यामि तव स्नेहाच्च नारद ॥
॥ १२ ॥ ब्रह्मनिष्ठाय देयं स्याददेयं यस्य
कस्यचित् ॥ आचम्य नियतः पश्चादात्मध्यान
पुरःसरम्॥१३॥ओमित्यादौ विचिंत्याथ व्योम
हैमाब्जसंस्थितम् ॥ धर्मकंदगतज्ञानमैश्वर्याष्टद
लान्वितम् ॥ १४ ॥ वैराग्यकर्णिकासीनां प्रणव
ग्रहमध्यगाम् ॥ ब्रह्मवेदिसमायुक्तां चैतन्यपुर
मध्यगाम् ॥ १५ ॥ तत्त्वहंससमाकीर्णां शब्द
पीठे सुसंस्थिताम्॥नादबिंदुकलातीतां गोपुरैरुप

शोभिताम् ॥ १६ ॥ विद्याविद्यामृततत्त्वादिप्रकारै रभिसंवृताम् ॥ निगमार्गलसंछन्नां निर्गुणद्वारवाटिकाम् ॥ १७ ॥ चतुर्वर्गफलोपेतां महाकल्पवनैर्वृताम् ॥ सांद्रानंदसुधासिंधुनिगमद्वारवाटिकाम् ॥ १८ ॥ ध्यानधारणयोगादितृणगुल्मलतावृताम् ॥ सदसच्चित्स्वरूपाख्यमृगपक्षिसमाकुलाम् ॥ विद्याविद्याविचारत्वाल्लोकालोकाचलावृताम् ॥ १९ ॥ अविकारसमाश्लिष्टनिजध्यानगुणावृताम् ॥ पंचीकरणपंचोत्थभूततत्त्वनिवेदिताम् ॥ २० ॥ वेदो

पनिषदर्थाख्यदेवर्षिगणसेविताम् ॥ इतिहासग्रह
गणैः सदारैरभिवंदिताम् ॥ २१ ॥ गाथाप्सरो
भिर्यक्षैश्च गणकिंनरसेविताम् ॥ नारसिंहपुराणा
ख्यैः पुरुषैः कल्पचारणैः ॥ २२ ॥ कृतगानावि
नोदादिकथालापनतत्पराम् ॥ तदित्यवाङ्मनो
गम्यतेजोरूपधरां परम् ॥ २३ ॥ जगतः प्रसवि
त्रीं तां सवितुः सृष्टिकारिणीम् ॥ वरेण्यमित्यन्न
मयीं पुरुषार्थफलप्रदाम् ॥ २४ ॥ अविद्यावर्णव
र्ज्यां च तेजोवद्भर्गसंज्ञिकाम् ॥ देवस्य सच्चिदानंद
परब्रह्मरसात्मिकाम् ॥२५॥ धीमह्यहं सवैतद्ब्र

ह्माद्वैतस्वरूपिणीम् ॥ धियो योनस्तु सविता प्र
चोदयादुपासिताम् ॥२६॥ परोसौ सविता साक्षा
देनोनिर्हरणाय च॥परो रजस इत्यादि परं ब्रह्म
सनातनम् ॥२७॥आपो ज्योतिरिति द्वाभ्यां पां
चभौतिकसंज्ञकम्॥रसोऽमृतं ब्रह्मपदैस्तां नित्यां
तपिनीं पराम् ॥ २८ ॥ भूर्भुवःसुवरित्यैतैर्निग
मत्वप्रकाशिकाम् ॥ महर्जनस्तपःसत्यलोकोप
रि सुसंस्थिताम् ॥२९॥ तादृगस्या विराड्रूपकि
रीटवरराजिताम् ॥ व्योमकेशालकाकाशर
हस्यं प्रवदाम्यहम् ॥ ३० ॥ मेघभृकुटिकाक्रांत

विधिविष्णुशिवार्चिताम् ॥ गुरुभार्गवकर्णांतां सो
मसूर्याग्निलोचनाम् ॥ ३१ ॥ इलापिंगलसूक्ष्मा
भ्यां वायुनासापुटान्विताम् ॥ संध्याद्विरोष्ठपुटि
तां लसद्वाग्भूपजिह्विकाम् ॥३२॥ संध्यासौ द्युम
णे कंठलसद्बाहुसमन्विताम् ॥ पर्जन्यहृदयासक्त
वसुसुस्तनमंडलाम् ॥३३॥ आकाशोदरवित्रस्त
नाभ्यवान्तरदेशकाम् ॥ प्राजापत्याख्यजघनां
कटींद्राणीतिसंज्ञिकाम् ॥ ३४ ॥ ऊरूमलयमेरु
भ्यां शोभमानाऽसुरद्विषम्॥जानुनी जह्नुकुशिक
वैश्वदेवसदाभुजाम् ॥ ३५ ॥ अयनद्वयजंघाद्य

खुराद्यपितृसंज्ञिकाम् ॥ पदांघ्रिनखरोमाद्यभूतल
द्रुमलांछिताम् ॥३६॥ ग्रहराश्यृक्षदेवर्षिमूर्तिं च
परसंज्ञिकाम् ॥ तिथिमासर्तुवर्षाख्यसुकेतुनिमि
षात्मिकाम् ॥ ३७ ॥ अहोरात्रार्द्धमासाख्यां सू
र्याचंद्रमसात्मिकाम् ॥ मायाकल्पितवैचित्र्यसं
ध्याच्छादनसंवृताम् ॥ ३८ ॥ ज्वलत्कालानल
प्रख्यां तडित्कोटिसमप्रभाम् ॥ कोटिसूर्यप्रती
काशां चंद्रकोटिसुशीतलाम् ॥ ३९ ॥ सुधामंड
लमध्यस्थां सान्द्रानंदाऽमृतात्मिकाम् ॥ प्रागती
तांमनोरम्यां वरदां वेदमातरम् ॥४०॥चराचरम

यीं नित्यां ब्रह्माक्षरसमन्विताम् ॥ ध्यात्वा स्वा
त्मनि भेदेन ब्रह्मपंजरमारभेत् ॥ ४१ ॥ पंजरस्य
ऋषिश्चाहं छंदो विकृतिरुच्यते ॥ देवता च परो
हंसः परब्रह्माधिदेवता ॥४२॥ प्रणवो बीजशक्तिः
स्यादों कीलकमुदाहृतम् ॥ तत्तत्त्वं धीमहि क्षेत्रं
धियोऽस्त्रं यः परं पदम् ॥४३॥ मंत्रमापो ज्योति
रितियोनिर्हंसः सबंधकम् ॥ विनियोगस्तु सिद्ध्य
र्थं पुरुषार्थचतुष्टये ॥ ४४ ॥ ततस्तैरंगषट्कं स्यात्तै
रेव व्यापकत्रयम् ॥ पूर्वोक्तदेवतां ध्यायेत्साकार
गुणसंयुताम् ॥ ४५ ॥ पंचवक्त्रां दशभुजां त्रिपंच

नयनैर्युताम् ॥ मुक्ताविद्रुमसौवर्णां सितशुभ्र
समाननाम् ॥ ४६ ॥ वाणीं परां रमां मायां चा
मरैर्दर्पणैर्युताम् ॥ षडंगदेवतामंत्रै रूपाद्यवयवा
त्मिकाम्॥४७॥मृगेंद्रवृषपक्षींद्रमृगहंसासने स्थि
ताम् ॥ अर्द्धेन्दुबद्धमुकुटकिरीटमणिकुंडलाम्॥
॥ ४८ ॥ रत्नताटंकमांगल्यपरग्रैवेयनूपुराम् ॥
अंगुलीयककेयूरकंकणाद्यैरलंकृताम् ॥ ४९ ॥
दिव्यस्रग्वस्त्रसंछन्नरविमण्डलमध्यगाम् ॥ वराभ
याब्जयुगलां शंखचक्रगदांकुशान् ॥५०॥ शुभ्रं
कपालं दधतीं वहंतीमक्षमालिकाम् ॥ गायत्रीं

वरदां देवीं सावित्रीं वेदमातरम्॥५१॥आदित्य
पथगामिन्यां स्मरेद्ब्रह्मस्वरूपिणीम् । विचित्रमंत्र
जननीं स्मरेद्विद्यां सरस्वतीम् ॥५२॥ त्रिपदा ऋ
ङ्मयी पूर्वामुखी ब्रह्मास्त्रसंज्ञिका ॥ चतुर्विंशति
तत्त्वाख्या पातु प्राचीं दिशं मम॥५३॥ चतुष्पा
दयजुर्ब्रह्मदंडाख्या पातु दक्षिणाम् ॥ षट्त्रिंशत्त
त्त्वयुक्ता सा पातु मे दक्षिणां दिशम् ॥ ५४ ॥
प्रत्यङ्मुखी पंचपदी पंचाशत्तत्त्वरूपिणी ॥
पातु प्रतीचीमनिशं सामब्रह्मशिरोऽङ्किता ॥
॥ ५५ ॥ सौम्या ब्रह्मस्वरूपाख्या साथर्वांगि

रसात्मिका ॥ उदीचीं षट्पदा पातु चतुष्षष्टि
कलात्मिका॥५६॥ पंचाशत्तत्त्वरचिता भव[1]पादा
शताक्षरी ॥ व्योमाख्या पातु मे चोर्ध्वां दिशं
वेदांगसंस्थिता ॥५७॥ विद्युन्निभा ब्रह्मसंज्ञा मृगा
रूढा चतुर्भुजा ॥ चापेषुचर्मासिधरा पातु मे
पावकींदिशम्॥५८॥ब्राह्मी कुमारी गायत्री रक्तां
गी हंसवाहिनी॥ बिभ्रत्कमण्डल्वक्षस्रक्स्रुवान्मे
पातु नैर्ऋतीम् ॥ ५९ ॥ चतुर्भुजा वेदमाता
शुक्लांगी वृषवाहिनी ॥ वराभयकपालाक्षस्रग्वि

१ एकादशपदेत्यर्थः ।

णी पातु वारुणीम् ॥ ६० ॥ श्यामा सरस्वती
वृद्धा वैष्णवी गरुडासना ॥ शंखाराब्जाभय
करा पातु शौर्वीं दिशं मम ॥ ६१ ॥ चतुर्भुजा
वेदमाता गौराङ्गी सिंहवाहना ॥ वराभयाब्जयु
गलैर्भुजैः पात्वधरां दिशम् ॥ ६२ ॥ तत्तत्पार्श्व
स्थिताः स्वस्ववाहनायुधभूषणाः ॥ स्वस्वदिक्षु
स्थिताः पांतु ग्रहशक्त्यंगदेवताः ॥ ६३ ॥ मंत्रा
धिदेवतारूपा मुद्राधिष्ठानदेवता ॥ व्यापकत्वे
न पात्वस्मानापहृत्तलमस्तकी ॥६४॥ तत्पदं मे
शिरःपातु भालं मे सवितुःपदम् ॥ वरेण्यं मे दृशौ

पातु श्रुती भर्गः सदा मम ॥ ६५ ॥ घ्राणं
देवस्य मे पातु पातु धीमहि मे मुखम् ॥ जिह्वां
मम धियः पातु कंठं मे पातु यः पदम् ॥ ६६ ॥
नः पदं पातु मे स्कंधौ भुजौ पातु प्रचोदयात् ॥
करौ मे च परः पातु पादौ मे रजसेऽवतु ॥ ६७ ॥
असौ मे हृदयं पातु मम मध्यमदावतु॥ओं मे
नाभिं सदा पातु कटिं मे पातु मे सदा॥ ओमापः
सक्थिनी पातु गुह्यं ज्योतिःसदा मम॥६८॥ ऊरू
मम रसःपातु जानुनी अमृतं मम॥ जंघे ब्रह्मपदं
पातु गुल्फौ भूः पातु मे सदा ॥६९॥ पादौ मम

भुवः पातु सुवः पात्वखिलं वपुः ॥ रोमाणि मे
महः पातु रोमकं पातु मे जनः ॥७०॥ प्राणांश्च
धातुतत्त्वानि तदीशः पातु मे तपः ॥ सत्यं पातु
ममायूंषि हंसो बुद्धिं च पातु मे ॥ ७१ ॥ शुचिष
त्पातु मे शुक्रं वसुः पातु श्रियं मम॥मतिं पात्वं
तरिक्षसद्धोता दानं च पातु मे ॥७२॥ वेदिषत्पा
तु मे विद्यामतिथिःपातु मे गृहम् ॥ धर्मं दुरोण
सत्पातु नृषत्पातु सुतान्मम ॥ ७३ ॥ वरसत्पा
तु मे भार्यामृतसत्पातु मे सुतान् ॥ व्योमसत्पा
तु मे बंधून्भ्रातॄनब्जाश्च पातु मे ॥ ७४ ॥

गा०
६०

पशून्मे पातु गोजाश्च ऋतजाः पातु मे भवम् ॥
सर्वं मे अद्रिजाः पातु यानं मे पात्वृतं सदा ॥
॥ ७५ ॥ अनुक्तमथ यत्स्थानं शरीरेंतर्बहिश्च
यत् ॥ तत्सर्वं पातु मे नित्यं हंसः सोहमहान्नि
शम्॥७६॥इदं तु कथितं सम्यङ्मया ते ब्रह्मपंजर
म्॥संध्ययोःप्रत्यहं भक्त्या जपकाले विशेषतः
॥७७॥ धारयेद्द्विजवर्यो यः श्रावयेद्वा समाहितः॥
स विष्णुः स शिवःसोऽहं सोऽक्षरः स विराट् स्व
राट् ॥७८ ॥ शताक्षरात्मकं देव्या नामाष्टाविंश
तिःशतम्॥ शृणु वक्ष्यामि तत्सर्वमतिगुह्यंसनात

प०
६

६०

नम् ॥७९॥ भूतिदा भुवना वाणी वसुधा सुमना
मही ॥ हरिणी जननी नंदा सविसर्गा तपस्विनी
॥ ८० ॥ पयस्विनी सती त्यागा चैंदवी सत्यवी
रसा ॥ विश्वा तुर्य्या परा रेच्या निर्घृणी यमि
नी भवा ॥८१॥ गोवेद्या च जरिष्ठा च स्कंदिनी
धीर्मतिर्हिमा ॥ भीषणा योगिनी पक्षी नदी
प्रज्ञा च चोदिनी ॥८२॥ धनिनी यामिनी पद्मा
रोहिणी रमणी ऋषिः ॥ सेनामुखी सामयी च
बकुला दोषवर्जिता ॥ ८३ ॥ सर्वकामदुघा सो
मोद्भवाहंकारवर्जिता ॥ द्विपदा च चतुष्पादा त्रि

पदा चैव षट्पदा ॥ ८४ ॥ अष्टापदी नवपदी सा सहस्राक्षरात्मिका ॥ इदं यः परमं गुह्यं सावित्रीमंत्रपंजरम् ॥८५॥ नामाष्टाविंशतिशतं शृणुयाच्छ्रावयेत्पठेत् ॥ मर्त्यानाममृतत्वाय भीतानामभयाय च ॥ ८६ ॥ मोक्षाय च मुमुक्षूणां श्रीकामानां श्रिये सदा ॥ विजयाय युयुत्सूनां व्याधितानामरोगकृत् ॥ ८७ ॥ वश्याय वश्यकामानां विद्यायै वेदकामिनाम् ॥ द्रविणाय दरिद्राणां पापिनां पापशांतये ॥ ८८ ॥ वादिनां वादविजये कवीनां कविताप्रदम् ॥ अन्नाय

क्षुधितानां च स्वर्गाय नाकमिच्छताम् ॥८९॥
पशुभ्यः पशुकामानां पुत्रेभ्यः पुत्रकांक्षि
णाम् ॥ क्लेशिनां शोकशांत्यर्थं नृणां शत्रुभ
याय च ॥ ९० ॥ राजवश्याय द्रष्टव्यं पंजरं
नृपसेविनाम् ॥ भक्त्यर्थं विष्णुभक्तानां विष्णौ
सर्वांतरात्मनि ॥ ९१ ॥ नायकं विधिसृष्टानां
शांतये भवति ध्रुवम् ॥ निःस्पृहाणां नृणां
मुक्तिः शाश्वती भवति ध्रुवम् ॥ ९२ ॥ जप्यं
त्रिवर्गसंयुक्तं गृहस्थेन विशेषतः ॥ मुनीनां
ज्ञानसिद्ध्यर्थं यतीनां मोक्षसिद्धये ॥ ९३ ॥

उद्यतं चंद्रकिरणमुपस्थाय कृतांजलिः ॥ कान
ने वा स्वभवने तिष्ठञ्छुद्धो जपेदिदम् ॥ ९४ ॥
सर्वान्कामानवाप्नोति तथैव शिवसंनिधौ॥मम
प्रीतिकरं दिव्यं विष्णुभक्तिविवर्द्धनम् ॥ ९५ ॥
ज्वरार्तानां कुशाग्रेण मार्जयेत्कुष्ठरोगिणाम् ॥
अंगमंगं यथालिंगं कवचेन तु साधकः ॥९६॥
मंडलेन विशुद्ध्येत सर्वरोगैर्न संशयः॥मृतप्रजा
च या नारी जन्मवंध्या तथैव च॥९७॥कन्या
दिवंध्या या नारी तासामंगं प्रमार्जयेत ॥ पुत्रा
नरोगिणस्तास्तु लभंते दीर्घजीविनः ॥ ९८ ॥

तास्ताः संवत्सरादर्वाग्गर्भं तु दधिरे पुनः॥ पति
विद्वेषिणी या स्त्री अंगं तस्याःप्रमार्जयेत् ॥९९॥
तमेव भजते सा स्त्री पतिं कामवशं नयेत्॥अश्व
त्थे राजवश्यार्थं बिल्वमूले स्वरूपभाक्॥१००॥
पालाशमूले विद्यार्थी तेजसोभिमुखो रवौ ॥ क
न्यार्थी चंडिकागेहे जपेच्छत्रुभयाय च॥१०१॥
श्रीकामो विष्णुगेहे च उद्याने श्रीर्वशीभवेत् ॥
आरोग्यार्थे स्वगेहे च मोक्षार्थी शैलमस्तके
॥१०२॥ सर्वकामो विष्णुगेहे मोक्षार्थी यत्र कु
त्रचित् ॥ जपारंभे तु हृदयं जपांते कवचं पठेत्

॥ १०३ ॥ किमत्र बहुनोक्तेन शृणु नारदतत्त्वतः ॥ यं यं चिंतयते नित्यं तं तं प्राप्नोति निश्चितम् ॥ १०४ ॥ इति श्रीमद्वसिष्ठसंहितायां ब्रह्मनारदसंवादे श्रीमद्गायत्रीपंजरस्तोत्रं समाप्तम् ॥ ६ ॥

अथ गायत्रीस्तवराजः ।

ॐ अस्य श्रीगायत्रीस्तवराजस्तोत्रमंत्रस्य विश्वामित्र ऋषिः सकलजननी चतुष्पदा गायत्री परमात्मा देवता सर्वोत्कृष्टपरं धाम प्रथमपादो बीजं द्वितीयः शक्तिः तृतीयः कीलकं दशप्रणव

संयुक्ता सव्याहृतिका तुर्यपादसहिता व्यापकं मम धर्मार्थकाममोक्षार्थे जपे विनियोगः ॥ न्यासं कृत्वा ध्यायेत् ॥ तद्यथा ॥ गायत्रीं वेदधात्रीं शतमखफलदां वेदशास्त्रैकवेद्यां चिच्छक्तिं ब्रह्मविद्यां परमशिवपदां श्रीपदं वै करोति॥ सर्वोत्कृष्टं पदं तत्सवितुरनुपदांते वरेण्यं शरण्यं भर्गो देवस्य धीमह्याभिदधति धियोयो नः प्रचोदयादित्यौर्वतेजः ॥ १ ॥ साम्राज्य बीजं प्रणवत्रिपादं सव्यापसव्यं प्रजपेत्सहस्रकम् ॥ संपूर्णकाम प्रणवं विभूतिं तथा भवेद्वाक्य

विचित्रवाणी॥२॥शुभं शिवं शोभनमस्तु मह्यं सौभाग्यभोगोत्सवमस्तु नित्यम् ॥ प्रकाशविद्या त्रयशास्त्रसर्वं भजेन्महामन्त्रफलंप्रिये वै ॥ ३ ॥ ब्रह्मास्त्रं ब्रह्मदंडं शिरसि शिखिमहद्ब्रह्मशीर्षं नमोंतं सूक्तं पारायणोक्तं प्रणवमथ महावाक्य सिद्धांतमूलम्॥ तुर्य्यं त्रीणि द्वितीयं प्रथममनुम हावेदवेदांतसूक्तंनित्यं स्मृत्यानुसारं नियमितच रितंमूलमंत्रंनमोन्तम्॥४॥ अस्त्रंशस्त्रहतंत्वघोरस हितं दंडेन वाजीहतं चादित्यादिहतं शिरोंतस हितं पापक्षयार्थं परम् ॥ तुर्य्यांत्यादिविलोममंत्र

पठनं बीजं शिखांतोर्ध्वकं नित्यं कालनियम्य
विप्रविदुषां किं दुष्कृतं भूसुरान्॥५॥नित्यं मुक्ति
प्रदं नियम्य पवनं निर्घोषशक्तित्रयं सम्यग्ज्ञा
नगुरूपदेशविधिवद्देवीं शिखां तामपि॥ षष्ट्यै
कोत्तरसंख्ययानुगतसौषुम्नादिमार्गत्रयीं ध्याये
न्नित्यसमस्तवेदजननीं देवीं त्रिसंध्यामयीम्६॥
गायत्रीं सकलागमार्थविदुषां सौरस्यबीजेश्वरीं
सर्वाम्नायसमस्तमंत्रजननीं सर्वज्ञधामेश्वरीम् ॥
ब्रह्मादित्रयसंपुटार्थकरणीं संसारपारायणींसं
ध्यां सर्वसमानतंत्रपरया ब्रह्मानुसंधायिनीम्

॥ ७ ॥ एकद्वित्रिचतुः समानगणनावर्णाष्टकं पादयोः पादादौ प्रणवादिमंत्रपठने मंत्रत्रयीसंपुटाम् ॥ संध्यायां द्विपदं पठेत्परतरं सायं तुरीयं युतं नित्यानित्यमनंतकोटिफलदं प्राप्तं नमस्कुर्महे ॥ ८ ॥ ओजोऽसीति सहोऽस्यहो बलमसि भ्राजोऽसि तेजस्विनी वर्चस्वी सविताग्निसोमममृतं रूपं परं धीमहि ॥ देवानां द्विजवर्यतां मुनिगणे मुक्त्यार्थिनां शांतिनामोमित्येकमृचं पठंति यमिनो यं यं स्मरेत्प्राप्नुयात ॥ ९ ॥ ओमित्येकमजस्वरूपममलं तत्सप्त

धा भाजितं तारं तंत्रसमन्वितं परतरे पादत्रयं
गर्भितम् ॥ आपोज्योतिरसोमृतं जनमहः
सत्यं तपः स्वर्भुवर्भूयोभूय नमामि भूर्भुवःस्वरो
मैतैर्महामंत्रकम् ॥१०॥ आदौ बिंदुमनुस्मरन्पर
तरे बालात्रिवर्णोच्चरन्व्याहृत्यादिसबिंदुयुक्तत्रिप
दातारत्रयं तुर्यकम्॥ आरोहादवरोहतःक्रमगता
श्रीकुंडलीत्थं स्थिता देवी मानसपंकजे त्रिनय
ना पंचानना पातु माम्॥११॥सर्वे सर्ववशे समस्त
समये सत्यात्मिके सात्त्विके सावित्रीसवितात्म
के शशियुते सांख्यायनीगोत्रजे॥ संध्यात्रीण्युप

कल्प्य संग्रहविधिः संध्याभिधानात्मकेगायत्री प्रणवादिमंत्रगुरुणा संप्राप्य तस्मै नमः॥१२॥क्षेमंदिव्यमनोरथाः परतरे चेतः समाधीयतां ज्ञानं नित्यवरेण्यमेतदमलं देवस्य भर्गोधियम्॥मोक्षश्रीर्विजयार्थिनोऽथ सवितुः श्रेष्ठं विधिस्तत्पदं प्रज्ञा मेधप्रचोदयात्प्रतिदिनं यो नः पदं पातु माम् ॥१३॥ सत्यं तत्सवितुर्वरेण्यविरलं विश्वादिमायात्मकं सर्वाद्यं प्रतिपादपादरमया तारं तथा मन्मथम्॥ तुर्यान्यत्रितयं द्वितीयमपरं संयोगसव्याहृतिं सर्वाम्नायमनोन्मयीं मनसिजां

ध्यायामि देवीं पराम्॥१४॥आदौ गायत्रिमंत्रे गु
रुकृतनियमं धर्मकर्मानुकूलं सर्वाद्यं सारभूतं स
कलमनुमयं देवतानामगम्यम्॥ देवानां पूर्वदेवं
द्विजकुलमुनिभिः सिद्धविद्याधराद्यैःको वा वक्तुं
समर्थस्तवमनुमहिमाबीजराजादिमूलम् ॥१५॥
गायत्रीं त्रिपदां त्रिबीजसहितां त्रिव्याहृतिं त्रै
पदां त्रिब्रह्मात्रिगुणां त्रिकालनियमां वेदत्रयींतां
पराम् ॥ सांख्यादित्रयरूपिणीं त्रिनयनां मा
तृत्रयीं तत्परां त्रैलोक्यत्रिदशत्रिकोटिसहि
तां संध्यां त्रयीं तां नुमः ॥१६॥ ओमित्येतत्त्रि

मात्रात्रिभुवनकरणं त्रिस्वरं वह्निरूपं त्रीणित्रीणि त्रिपादं त्रिगुणगुणमयं त्रैपुरांतंत्रिसूक्तम्॥ तत्त्वा नां पूर्वशक्ति त्रितयगुरुपदं पीठयंत्रात्मकं तं त स्मादेतत् त्रिपादं त्रिपदमनुसरं त्राहि मां भो नमस्ते॥१७॥स्वस्तिश्रद्धातिमेधा मधुमतिमधुरः संशयः प्रज्ञकांतिर्विद्या बुद्धिर्बलं श्रीरतनुधन पतिः सौम्यवाक्यानुवृत्तिः ॥ मेधा प्रज्ञः प्रतिष्ठा मृदुपतिमधुरा पूर्णविद्याप्रघूर्णं प्राप्तं प्रत्यूषचित्यं प्रणवपरवशात्प्राणिनां नित्यकर्म॥१८॥ पंचाश द्वर्णमध्ये प्रणवपरयुते मंत्रमाद्यं नमोंतं सर्वं स

व्यापसव्यं शतगुणमभितो वर्ममष्टोत्तरं ते ॥ एवं नित्यं प्रजप्तं त्रिभुवनसहितं तूर्य्यमंत्रं त्रिपादं ज्ञानं विज्ञानगम्यं गगनसुसदृशं ध्यायते यः स मुक्तः ॥१९॥ आदिक्षांतसबिंदुयुक्तसहितं मेरुं क्षकारात्मकं व्यस्ताव्यस्तसमस्तवर्गसहितं पूर्णं शताष्टोत्तरम् ॥ गायत्रीं जपतां त्रिकालसहितां नित्यं सनैमित्तिकमेवं जाप्यफलं शिवेन कथितं सद्योग्यमोक्षप्रदम् ॥ २० ॥ सप्तव्याहृतिसप्तता रविकृतिः सत्यं वरेण्यं धृतिः सर्वं तत्सवितुश्च धीमहि महाभर्गस्य देवं भजे ॥ धाम्नो धाम

धमाधिधारणमहान्धीमत्पदं ध्यायते ॐतत्सर्व मनुप्रपूर्णदशकं पादत्रयं केवलम् ॥२१॥ विज्ञाने विलसद्विवेकवचसः प्रज्ञानुसंधारिणीं श्रद्धामेध्य यशःशिरःसुमनसः स्वस्ति श्रियं त्वां सदा ॥ आयुष्यं धनधान्यलक्ष्मिमतुलां देवीं कटाक्षं परं तत्काले सकलार्थसाधनमदान्मुक्तिमहत्त्वं पदम् ॥२२॥ पृथ्वीगंधोऽर्चनायां नभसि कुसुम तावायुधूपप्रकर्षौ वह्निर्दीपप्रकाशो जलममृत मयं नित्यसंकल्पपूजा ॥ एतत्सर्वं निवेद्यं सुखव ति हृदये सर्वदा दंपतीनां त्वं सर्वज्ञा शिवं मे कुरु

तव ममता भक्तवृन्दे प्रसिद्धा ॥ २३ ॥ सौम्यं सौभाग्यहेतुं सकलसुखकरं सर्वसौख्यं समस्तं सत्यं सद्भोगनित्यं सुखजनसुहृदं सुंदरं श्रीसमस्तम् ॥ सौमंगल्यं समग्रं सकलशुभकरं . स्वस्तिवाचं समस्तं सर्वाद्यं सद्विवेकं त्रिपदपदयुगं प्राप्तुमध्यासमस्तम् ॥२४ ॥ गायत्रीपदपंचपंचप्रणवद्वंद्वं त्रिधा संपुटं सृष्ट्यादिक्रममंत्रजाप्यदशकं देवीपदं श्रुत्त्रयम् ॥ मंत्रादिस्थितिकेषु संपुटमिदं श्रीमातृकावेष्टनं वर्णांत्यादिविलोममंत्रजपनं संहारसंमोहनम् ॥ २५ ॥ भूराद्यं

भूर्भुवःस्वस्त्रिपदपदयुतंत्र्यक्षमाद्यंतयोज्यं सृष्टि स्थित्यंतकार्य्यं क्रमशिखिसकलंसर्वमंत्रं प्रशस्त म्॥सर्वांगं मातृकाणां मनुमयवपुषं मंत्रयोगं प्र युक्तं संहारं क्षादिवर्णं वसुशतगणनं मंत्रराजं नमा मि ॥२६॥ विश्वामित्रमुदाहृतं हितकरं सर्वार्थ सिद्धिप्रदं स्तोत्राणां परमं प्रभातसमये पारायणं नित्यशः॥ वेदानां विधिवादमंत्रसफलं सिद्धिप्रदं संपदां स प्राप्नोत्यपरत्र सर्वसुखदमायुष्यमारो ग्यताम् ॥२७॥ इति श्रीविश्वामित्रकृतो गायत्री स्तवराजः समाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥

अथ सहस्रनाम ॥

ॐ कैलासे सुखमासीनं तुषारकरशेखरम् ॥ बद्धां जलिर्नमस्कृत्याभ्यर्च्य पृच्छति पार्वती ॥ १ ॥ पार्वत्युवाच ॥ किं विन्यस्तं त्वया देव स्वशरीरेनिरंतरम् ॥ कथमेतादृशी कांतिः कथं तेऽष्टौ समृद्धयः ॥ २ ॥ सर्वतत्त्वप्रभुत्वं च कथं कथमथाश्रयेत् ॥ कृपया ब्रूहि देवेश प्रसन्नोऽसि यदि प्रभो ॥ ३ ॥ भगवन्विविधा विद्याः श्रोतुमिच्छामि ते प्रभो ॥ इदानीं श्रोतुमिच्छामि गायत्र्याश्च महोत्सवम् ॥ ४ ॥ नाम्नां सहस्रं

देवेश कृपया वक्तुमर्हसि ॥ यद्यहं प्रेयसी भा
र्या यद्यहं प्राणवल्लभा ॥ ५ ॥ इति श्रुत्वा वचो
देव्याः प्रसन्नः प्रभुरीश्वरः॥ श्रूयतामिति चाभा
ष्य जगाद जगदंबिकाम् ॥६॥ शृणु देवि रहस्यं
मे कस्याप्यग्रे न चोदितम् ॥ गोपितं सर्वतंत्रेषु
सिद्धानां स्तोत्रमुत्तमम् ॥७॥ सर्वसौभाग्यजन
कं सर्वसंपत्तिदायकम् ॥ सर्ववश्यकरं लोके सर्व
प्रत्यूहनाशनम् ॥८॥ सर्ववादिमुखस्तंभि निग्र
हानुग्रहक्षमम् ॥ त्वत्प्रीत्या कथयिष्यामि सुगो
प्यमपि दुर्लभम् ॥९॥ सर्वपापक्षयकरं सर्वज्ञान

मयं शिवम् ॥ परायणानां परमा परब्रह्मस्वरूपि
णी ॥ १० ॥ परा च परमेशानी परब्रह्मात्मिका
मता ॥ सा देवी च वरारोहा चेतसा चिंतयाम्य
हम् ॥११॥ ऐश्वर्यं च दशप्राप्तिर्वरदादित्वमेव
च ॥ गायत्र्या दिव्यसाहस्रं स्वप्ने चाप्तं मयापि
यत् ॥ १२ ॥ ऋषिरस्य समाख्यातो महादेवो
महेश्वरः ॥ देवता देवजननी छंदः सामादि की
र्तितम् ॥ १३ ॥ धर्मार्थकाममोक्षार्थे विनियोग
उदाहृतः ॥ सर्वभूतांतरीं ध्यात्वा पद्मासनग
तां शुचिः ॥ १४ ॥ ततः सहस्रनामेदं पठितव्यं

मुमुक्षुभिः ॥ सर्वकार्यकरं पुण्यं महापातक नाशकम् ॥ १५ ॥ ॐ तत्काररूपा तद्रूपा तत्पदार्थस्वरूपिणी ॥ तपःस्वाध्यायनिरतातपस्वी वाग्विदांवरा ॥ १ ॥ तत्कीर्तिगुणसंपन्ना तथ्यवादी तपोनिधिः॥ तत्पदेशानुसंबंधा तपोलोकनिवासिनी ॥ २ ॥ तरुणादित्यसंकाशा तप्तकांचन भूषणा ॥ तमोपहारिणी तन्त्री तन्निपातनिवारिणी ॥ ३ ॥ तलादिभुवनांतःस्था तारिणी ताररूपिणी ॥ तर्करूपितकोषादितर्कशास्त्रविदारिणी ॥ ४ ॥ तर्कवादिमुखास्तंभा राज्ञां च परि

पालिनी ॥ तंत्रसारा तंत्रमात्रा तंत्रमार्गप्रदर्शि
नी ॥ ५ ॥ तंत्री तंत्रविधानज्ञा तंत्रस्था तंत्रसा
क्षिणी ॥ तदेकध्याननिरता तत्त्वज्ञानप्रबोधिनी
॥ ६ ॥ तन्नाममंत्रसुप्रीता तपस्विजनसेविता ॥
ॐकाररूपा सावित्री सर्वरूपा सनातनी ॥ ७ ॥
संसारदुःखशमनी सर्वयागफलप्रदा ॥ ८ ॥ सफ
ला सत्यसंकल्पा सत्या सत्यप्रदायिनी ॥ संतो
षजननी सारा सत्यलोकनिवासिनी ॥ ९ ॥ समु
द्रतनयाराध्या सामगानप्रिया सती ॥ समाना
सामिधेनी च समस्तसुरसेविता ॥ १० ॥ सर्वसं

पत्तिजननी संपदा सिंधुसेविता ॥ सर्वोत्तुंगा तुंग
हीना सद्गुणा सकलेष्टदा ॥११॥ सनकादिमुनि
ध्येया समानाधिकवर्जिता ॥ साध्या सिद्धा सुधा
वासा सिद्धिःसाध्यप्रदायिनी ॥ १२ ॥ सम्यगा
राध्यनिलया समुत्तीर्णा सदाशिवा ॥ सर्ववेदांत
निलया सर्वशास्त्रार्थवादिनी॥१३॥सहस्रदलपद्म
स्था सर्वज्ञा सर्वतोमुखी ॥ समया समयाचारा
सत्या षड्ग्रंथिभेदिनी ॥ १४ ॥ सप्तकोटिमहा
मंत्रमाता सर्वप्रदायिनी ॥ सगुणा संभ्रमा साक्षी
सर्वचैतन्यरूपिणी ॥१५॥ सत्कीर्तिः सात्त्विकी

साध्वी सच्चिदानंदरूपिणी ॥ संकल्परूपिणी संध्या शालग्रामनिवासिनी॥१६॥ सर्वोपाधिविनिर्मुक्ता सत्यज्ञानप्रबोधिनी ॥ विकाररूपा विप्रश्रीर्विप्राराधनतत्परा ॥ १७ ॥ विप्रिणी विप्रकल्याणी विप्रवाक्यस्वरूपिणी ॥ विप्रकैवल्यशयनी विप्री विप्रप्रसादिनी ॥१८ ॥ विप्रमंदिरमध्यस्था विप्रवादविनोदिनी ॥ विप्रोपाधिविनिर्मुक्ता विप्रहत्याविमोचनी ॥१९॥विप्रत्राता विप्रगोत्रा विप्रगोत्रविवर्धिनी ॥ विप्रभोजनसंतुष्टा विष्णुरूपा विनोदिनी ॥ २० ॥ विष्णुमाया

विष्णुवंद्या विष्णुगर्भा विचित्रिणी ॥ वैष्णवी विष्णुभगिनी विष्णुमायाविलासिनी ॥ २१ ॥ विकाररहिता वंद्या विज्ञानघनरूपिणी ॥ विश्व साक्षी विश्वयोनिर्विश्वामित्रप्रसादिनी ॥ २२ ॥ विबुधा विष्णुसंकल्पा विकल्पा विश्वसाक्षिणी॥ विष्णुचैतन्यनिलया विष्णुस्था विश्ववादिनी ॥ ॥ २३ ॥ विवेकी विविधानंदी विजया विश्व मोहिनी ॥ विद्याधरी विधानज्ञा विबुधार्थस्वरू पिणी ॥२४॥ विरूपाक्षी विराड्रूपा विक्रमा वि श्वमंगला ॥ विश्वंभरा समाराध्या विश्वभ्रम

णकारिणी ॥२५॥ विनायकी विनोदस्था वीरगो
ष्ठीविवर्द्धिनी॥विवाहरहिता वंद्या विंध्याचलनि
वासिनी ॥२६॥ विद्या विद्याकरी वेद्या वैद्यविद्या
प्रबोधिनी ॥ विमला विभवा विद्या किंकस्था
किंकसाक्षिणी ॥ २७ ॥ वीरमध्या वरारोहा
वितंत्रा विश्वनायका ॥ वीरहत्याप्रशमनी विन
म्रजनपावनी ॥ २८ ॥ वीरधा विविधाकारा
विरोधजनवादिनी ॥ तुकारूपा तु तुर्यश्रीस्तुल
सीवनवासिनी ॥ २९ ॥ तुलस्या मातुला तुल्या
तुल्यगोत्रा तुलेश्वरी ॥ तुरंगी तुरगारूढा तुरं

गरथमोदिनी ॥ ३० ॥ तुरंगरदना मोहा तुला
दानफलप्रदा ॥ तुलामाघस्नानतुष्टा तुष्टिपुष्टि
प्रदायिनी ॥३१॥ तुरंगमप्रसंतुष्टा तुलितातुल्यम
ध्यगा ॥ तुंगोत्तुंगा तुंगकुचा तुहिनाचलसंस्थि
ता ॥ ३२ ॥ तुंबरादिस्तुतिप्रीता तुषारवपुषेश्व
री ॥ तुष्टा च तुष्टजननी तुष्टलोकनिवासिनी ॥
॥३३॥ तुलाधारा तुलामध्या तुलस्था तुलरूपि
णी ॥ तुरीयगुणगंभीरा तुर्य्यनामस्वरूपिणी ॥
॥ ३४ ॥ तुर्य्यविद्यास्यसंस्था तुर्य्यशास्त्रार्थवा
दिनी ॥ तुर्य्यशास्त्रार्थतत्त्वज्ञा तुर्य्यवादविनोदि

नी ॥३५॥ तुर्य्यनादांतनिलया तुर्य्यानंदस्वरूपिणी ॥ तुरीयभक्तिजननी तुर्य्यमार्गप्रदर्शिनी ॥ ३६ ॥ वकाररूपा वागीशी वरेण्या वरसंस्थिता॥वरा वरिष्ठा वैदेही वेदशास्त्रप्रदर्शिनी ॥३७॥ वैकल्पश्रमणी वाणी वांछितार्थफलप्रदा ॥ वयस्था वयमध्यस्था वयोवस्थाविवर्जिता ॥ ३८ ॥ वंदिनी वादिनी वार्य्या वाङ्मयी वीरवंदिनी ॥ वानप्रस्थाश्रमस्थायी वनदुर्गा वनालया ॥३९॥ वनजाक्षी वनचरी वनिता वनमोदिनी॥ वसिष्ठा वामदेवादिवंद्या वंद्यस्वरूपिणी ॥४०॥ वाल्मीकी

वाङ्करी वाचा वारुणी वरुणप्रिया ॥ वैद्या वैद्यचि
कित्सा च वषट्कारी वसुंधरा ॥४१॥ वसुमाता
वसुत्राता वसुजन्मविमोचनी ॥वसुप्रदा वासुदेवी
वासुदेवमनोहरी ॥ ४२ ॥ वासवार्चितपादश्रीर्वा
सवारिविनाशिनी ॥ वागीशवाङ्मनःस्थायी वन
वासवशा वशी ॥४३॥ वामदेवी वरारोहा वाद्य
घोषणतत्परा ॥ वाचस्पतिसमाराध्या वागीशी
वाचकीरवाक् ॥४४॥ रेकाररूपा रेवा च रेवातीर
निवासिनी ॥ रेकिणी रेवती रक्षा रुद्रजन्मा रज
स्वला ॥ ४५ ॥ रेणुका रमणी रम्या रतिवृद्धा

रतारती ॥ रावणादित्यदानंदा राजश्री राजशे
खरा ॥४६॥ रणमध्या रथारूढा रविकोटिसम
प्रभा ॥ रविमंडलमध्यस्था रजनी रविलोचना॥
॥ ४७ ॥ रथांगपाणी रक्षोघ्नी रागिणी रावणा
र्चिता॥रंभादिकन्यकाराध्या राज्यदा राज्यव
र्द्धिनी ॥४८ ॥ रजताद्रीश्वरोरुस्था रम्या राजी
वलोचना ॥ रमा वाणी रमाराध्या राज्यदात्री
रथोत्सवा ॥४९॥ रेतोवती रथोत्साहा राजहृद्रो
गहारिणी ॥ रंगप्रवृद्धमधुरा रंगमंडपमध्यगा ॥
॥५०॥रंजिता राजजननी रमा रेवा रती रणा ॥ रा

विणी रागिणी राज्या राजराजेश्वरार्चिता॥५१॥ राजन्वतीराजनीतिस्तथा रजतवासिनी ॥ राघवार्चितपादा श्रीराघवाराधनप्रिया ॥५२॥ रत्नसागरमध्यस्था रत्नद्वीपनिवासिनी ॥ रत्नप्राकारमध्यस्था रत्नमंडपमध्यगा ॥ ५३ ॥ रत्नाभिषेकसंतुष्टा रत्नांगी रत्नदायिनी ॥ निकाररूपिणी नित्या नित्यतृप्ता निरञ्जना ॥५४॥ निद्रात्ययविशेषज्ञा नीलजीमूतसन्निभा ॥ नीवारशूकवत्तन्वी नित्यकल्याणरूपिणी ॥५५॥ नित्योत्सवा नित्यनित्या नित्यानंदस्वरूपिणी ॥ निर्विक

ल्पा निर्गुणस्था निश्चिता निरुपद्रवा ॥५६॥ निः
संशया संशयघ्नी निर्लोभा लोभनाशिनी॥ नि
र्भवा भवपाशघ्नी नीतिशास्त्रविचारिणी ॥५७॥
निखिलागममध्यस्था निखिलागमसंस्थिता ॥
नित्योपाधिविनिर्मुक्ता नित्यकर्मफलप्रदा॥५८॥
नीलग्रीवा निरीहा च निरञ्जनवरप्रदा॥नवनीत
प्रिया नारी नरकार्णवतारिणी ॥५९॥ नारायणी
निराहारा निर्मला निर्गुणप्रिया ॥ निर्मला
निर्गमाचारा निखिलागमवेदिनी ॥६०॥ निमि
षा निमिषोत्पन्ना निमेषांडविधायिनी॥ निवात

दीपमध्यस्था निश्चिंता चिन्तनाशिनी ॥६१॥
नीलवेणी नीलखंडा निर्विषा विषनाशिनी॥ नी
लांशुकपरीधाना निंदिता निर्निरीश्वरी ॥ ६२॥
निश्वासाश्वासमध्यस्था मिथोयाननिवासिनी॥
यंकाररूपा यंत्रेशी यंत्रयंत्रा यशस्विनी ॥६३॥
यंत्राराधनसंतुष्टा यजमानस्वरूपिणी॥ यशस्वि
नी यकारस्था यूपस्तंभनिवासिनी ॥ ६४॥ यम
घ्नी यमकल्पा च यशःकामा यतीश्वरी॥ यमा
दियोगनिरता यतिनिद्रापहारिणी ॥ ६५ ॥ या
ता यज्ञा यज्ञिया च यज्ञेश्वरपतिव्रता ॥ यज्ञय

ज्ञा यजुर्यज्वा यज्ञी निकरकारिणी ॥६६॥ यज्ञ
सूत्रप्रदा ज्येष्ठा यज्ञकर्मफलप्रदा॥ यवांकुरप्रिया
यामा यावनी यवनाधिपा ॥६७॥ यज्ञकर्त्री यज्ञ
भोक्त्री यज्ञांगी यज्ञवाहिनी ॥ यज्ञसाक्षी यज्ञमु
खी यजुषी यज्ञरक्षकी ॥ ६८ ॥ भकाररूपा भद्रे
शी भद्रकल्याणदायिनी ॥ भक्तप्रिया भक्तसखी
भक्ताभीष्टस्वरूपिणी ॥६९॥ भक्तिनी भक्तिसुल
भा भक्तिदा भक्तवत्सला ॥ भक्तचैतन्यनिलया
भक्तबंधविमोचनी ॥७०॥ भक्तस्वरूपिणी भग्या
भाग्यारोग्यप्रदायिनी ॥ भक्तमाता भक्तगम्या

भक्ताभीष्टप्रदायिनी ॥ ७१ ॥ भास्वरी भैरवी भोगी भवानी भयनाशिनी॥भद्रात्मिका भद्रदायी भद्रकाली भयंकरी ॥७२॥ भगनिष्यंदिनी भाग्या भवबंधविमोचिनी ॥ भीमा भीमनभा भंगी भंगुरा भीमदर्शिनी ॥ ७३ ॥ भल्ली भल्लीधरा भेरुभैरुंडा भीमपापहा ॥ भावज्ञा भोग्यदात्री च भवघ्नी भूतिभूषणा ॥ ७४ ॥ भूतिदा भूतिदात्री च भूपतित्वप्रदायिनी ॥ भ्रामरी भ्रमरी भारी भवसंसारतारिणी ॥ ७५ ॥ भंडासुरवधोत्साहा भांडवा भाविनोदिनी ॥ गोकार

७८

रूपा गोमाता गुरुपत्नी गुरुगिरा ॥ ७६ ॥ गो
रोचनप्रिया गौरी गोविंदगुणवर्धिनी ॥ गोपाल
चेष्टासंतुष्टा गोवर्धनविवर्द्धिनी ॥ ७७ ॥ गोविं
दरूपिणी गोप्ता गोप्तागोत्रविवर्धिनी ॥ गीता
गीतप्रिया गेया गोका गोकुलवर्द्धिनी ॥ ७८ ॥
गोपी गोहत्यशमनी गुणा च गुणविग्रहा ॥ गो
विंदजननी गोष्ठा गोपदा गोकुलोत्सवा ॥७९॥
गोचरी गौतमी गोप्त्री गोमुखी गुरुवासिनी॥
गोपाली गोमयी गुंठा गोष्ठी गोपुरवासिनी ॥
॥ ८० ॥ गरुडी गरुडश्रेष्ठा गारुडी गरुडध्व

जा ॥ गंभीरा गंडकी गंगा गरुडध्वजवल्लभा ॥
॥८१॥गगनस्था गयावासा गुणवृत्तिर्गुडोद्भवा॥
देकाररूपा देवेशी दृशिनी देवतार्चिता॥८२॥देव
राजेश्वरार्द्धांगी दीनदैन्यविमोचनी॥देशकालप
रिज्ञाना देशोपद्रवनाशिनी ॥८३॥ देवमाता दे
वमोहा देवदानवमोहिनी ॥ देवेंद्रार्चितपादश्री
दैवदेवप्रसादिनी ॥८४॥ देशांतरी देवरूपा देवा
लयनिवासिनी ॥ देशभ्रमणकृद्देवी देशस्वास्थ्य
प्रदायिनी ॥ ८५ ॥ देवयाना देवता च देवसै
न्यप्रपालिनी ॥ वकाररूपा वाग्देवी वाचा मान

सगोचरी ॥ ८६ ॥ वैकुंठदेशिनी वेद्या वायुरूपा वरप्रदा ॥ वक्रतुंडार्चितपदा वक्रतुंडप्रदायिनी ॥८७॥ वैचित्री च वसुमतिर्वसुस्थानावसुप्रिया॥ वषट्कारा च चामुंडा वरारोहा वरावरी ॥८८॥ वैदेहीजननी वैद्या वैदेहीशोकनाशिनी ॥ वेद माता वेदकन्या वेदरूपा विनोदिनी ॥ ८९ ॥ वे दान्तवादिनी वेदा वेदांतनिलयामरा ॥ वेदश्रवा वेदघोषा वेदगानी विनोदिनी ॥ ९० ॥ वेदशा स्त्रार्थतत्त्वज्ञा वेदमार्गप्रदर्शिनी ॥ वेदोक्तकर्मफ लदा वेदसागरतारिणी ॥९१॥ वेदवादी वेदगृह्या

वेदाश्वरथवाहिनी॥वेदचक्रा वेदवंद्या वेदांगी वेद
वित्कविः ॥ ९२ ॥ श्यकाररूपा श्यामांगी श्या
मा श्यामसरोरुहा ॥ श्यामाका श्यालवृक्षा च
शतपत्रनिकेतना ॥ ९३ ॥ सर्वदृक्संनिविष्टा च
सर्वसंप्रेमणी सदा ॥ सव्यापसव्यदा सव्या
सध्रीची च सहायिनी ॥ ९४ ॥ भूकला सागरा
सारा सार्वभौमस्वभाविनी॥संतोषजननी सेव्या
सर्वेशी सर्वरंजनी ॥९५॥ सरस्वती समाराध्या
समदा सिंधुसेविनी॥ सन्मोहनी सदामोहा सर्व
मांगल्यदायिनी ॥९६॥ समस्तभुवनेशानी सर्व

कामफलप्रदा ॥ सर्वसिद्धिप्रदा साध्वी सर्वज्ञान
प्रदायिनी ॥ ९७ ॥ सर्वदारिद्यशमनी सर्वदुःख
विमोचनी ॥ सर्वरोगप्रशमनी सर्वपापविमोच
नी ॥ ९८ ॥ समदृष्टिः समगुणा सर्वसाक्षी सहा
यिनी॥सामर्थ्यवाहिनी संख्या सांद्रानंदपयोध
री ॥ ९९ ॥ संकीर्णमंदिरस्थायी साकेतकुलपा
लिनी॥ संहारी शंकरी गौरी साकेतपुरवासिनी
॥ १०० ॥ संबोधनी समुत्तिष्ठा सम्यग्ज्ञानस्वरू
पिणी ॥ १०१ ॥ सम्पत्करी समानांगी सर्वभा
वसुसंस्थिता॥ संबोधिनी समानंदा सन्मार्गकु

लपालिनी ॥ १०२ ॥ संजीवनी सर्वमेधा सभ्या संपत्प्रदायिनी ॥ समिद्धा समिधासीना सामान्या सामवेदिनी ॥१०३॥ समुत्तीर्णा सदाचारा संहारा सर्वपावनी ॥ सर्प्पिणी सर्पमाता च सर्पदष्टविमोचनी ॥ १०४ ॥ सर्पयागप्रशमनी सर्वज्ञत्वफलप्रदा ॥ संक्रमासंक्रमा सिंधुः सर्गा संग्रामपूजिता ॥ १०५ ॥ संकटा संकटाहारी सकुंकुमविलेपना ॥ सुमुखा सुमुखस्थायी सांगोपांगार्चनप्रिया ॥ १०६ ॥ संस्तुता संस्तुति प्रीतिः सत्यवादी सदासुखी ॥ धीकाररूपा धीमा

ता धीरा धीरप्रसादिनी ॥ १०७ ॥ धीरोत्तमा
धीरधीरा धीरस्था धीरशेखरा ॥ स्थितिर्धैर्य्या
स्थविष्ठा च स्थपतिः स्थलविग्रहा ॥१०८॥ धी
रा धारा धीरवंद्या धीपतिर्धीरमानसा ॥ धीपदा
धीपदस्थायी धीशाना धीप्रदा सखी ॥१०९॥म
काररूपी मैत्रेयी महामंगलदेवता ॥ मनोवैक
ल्यशमनी मलयाचलवासिनी ॥ ११० ॥ मल
यध्वजराजश्रीर्मीनाक्षी मधुरालया ॥ महादेवी
महारूपा महाभैरवपूजिता ॥ १११ ॥ मनुविद्या
मंत्रमाता मंत्रवश्या महेश्वरी॥ मत्तमातंगगमना

मधुरा मेरुमंडपा ॥ ११२ ॥ महागुप्ता महाभूता महाभयविनाशनी ॥ महागौरी महामंत्री महावैरिविनाशनी ॥ ११३ ॥ महालक्ष्मीर्महागौरी महिषासुरमर्दिनी ॥ महेशमंडलस्था च मधुरागमवर्जिता ॥ ११४ ॥ मेधा मेधाकरी मेध्या माधवी मधुमर्दिनी॥मंत्रा मंत्रमयी मान्या माया महिममंत्रिणी ॥ ११५ ॥ मायारूपी मायधारी मायस्था मायवादिनी ॥ मायासंकल्पजननी माया मायविनोदिनी ॥ ११६ ॥ मायाप्तपंचजननी मायासंहाररूपिणी ॥ मायामंत्रप्रसा

दा च मायाजनविमोहिनी ॥ ११७ ॥ महाप
रा महारूपा महाविघ्नविनाशनी ॥ महानुभावा
मंत्रेशी महामंगलदेवता ॥ ११८ ॥ हिकारस्था
हृषीकेशी हितकार्यप्रवर्द्धिनी ॥ हीनोपाधिविनि
र्मुक्ता हीनलोकविमोचनी ॥ ११९ ॥ ह्रींकारा
ह्रींमतीह्रींह्रींह्रींदेवीह्रींस्वभाविनी॥ ह्रींमतीह्रींव
ती हत्स्वा ह्रीं शिवाह्रींकुलोद्भवा ॥१२०॥ हित
वादी हितप्रीता हितकारुण्यवर्द्धिनी ॥ हिताश
नी हितक्रोधा हितकर्मफलप्रदा ॥१२१॥ हिमा
हिमसुता हेमा हेमाचलनिवासिनी ॥ हेती हिम

प्रदा हारा होत्रा होतृहुतप्रदा ॥१२२॥ हिमस्था हिमजा हेमा हितकर्मस्वभाविनी॥१२३॥ धीकाररूपा धिषणा धर्मरूपा धनेश्वरी॥ धनुर्धराचरा धाराधर्मकर्मफलप्रदा।१२४।धर्माचारा धर्मसारा धर्ममध्यनिवासिनी ॥ धनुर्वेदी धनुर्वादी धन्या धूर्तविनाशिनी ॥१२५॥ धनधान्या धेनुरूपा धनाढ्या धनदायिनी ॥ धनेशी धर्मनिरता धर्मराजप्रसादिनी ॥१२६॥ धर्मस्वरूपा धर्मेशी धर्माधर्मविचारिणी ॥ धर्मसूक्ष्मा धर्मसाक्षी धार्मिष्ठा धर्मगोचरा ॥ १२७ ॥ योकाररूपा योगेशी

योगस्था योगरूपिणी ॥ योगा योगोपमारा
ध्या योगमार्गनिवासिनी ॥ १२८ ॥ योगा
सनस्था योगेशी योगमाया विलासिनी॥ योगा
योगोपमाराध्या योगांगी योगविग्रहा ॥१२९॥
योगवासी योगभोगी योगमार्गप्रदर्शिनी १३०॥
योधायोधवतीयोग्याऽयोग्यायोधनतत्परा॥ यौ
धिनीयोधिनीसेव्यायोधज्ञानप्रबोधिनी॥१३१॥
योगेश्वरप्राणनाथायोगीश्वरहृदिस्थिता॥ योगा
योगक्षेमकर्त्री योगक्षेमविहारिणी ॥१३२॥योग
राजेश्वराराध्या योगानंदस्वरूपिणी ॥ १३३ ॥

नवसिद्धिसमाराध्या नारायणमनोहरी ॥ नारा
यणी नवाधारा नवब्रह्मार्चिता सदा ॥ १३४ ॥
नगेंद्रतनयाराध्या नामरूपविवर्जिता ॥ नार
सिंहार्चितपदा नवबंधविमोचनी ॥ १३५ ॥
नवग्रहार्चितपदा नवबंधविमोचनी ॥ नैमित्ति
कार्थनपदानंदितारिविनाशिनी ॥ १३६ ॥
नवसूत्रविधानज्ञा नैमिषारण्यवासिनी ॥ नव
पीठस्थिता देवी नवर्षिगणसेविता ॥ १३७ ॥
नवचन्दनदिग्धांगी नवकुंकुमधारिणी ॥ नव
वस्त्रपरीधाना नवरत्नविभूषणा ॥ १३८ ॥ नव

भस्मविदिग्धांगी नवचंद्रकलाधरा ॥ प्रकाश
रूपा प्राणेशी प्राणसंरक्षणी सदा ॥ १३९ ॥
प्राणसंजीवनी प्राणा प्राणाप्राणप्रबोधिनी ॥
प्रज्ञा प्रज्ञाप्रभा प्राच्या प्रतीची प्रबुधाप्रिया ॥
॥ १४० ॥ प्राचीरा प्रणयांतस्था प्रभातज्ञानरू
पिणी ॥ प्रभातकर्मसंतुष्टा प्राणायामपरायणा ॥
॥ १४१ ॥ प्रायज्ञा प्रणवा प्राप्ताप्रवृत्तिःप्रकृतिः
परा ॥ १४२ ॥ प्रबंधा प्रबुधा साक्षी प्राज्ञा प्रार
ब्धनाशिनी ॥ प्रबोधनिरता प्रेक्षा प्रबंधप्राणसा
क्षिणी ॥१४३॥ प्रयोगतीर्थनिलया प्रत्यक्षा पर

मेश्वरी॥प्रणवाद्यंतनिलयाप्रणवादिप्रचोदयात् ॥
॥ १४४ ॥ चोकाररूपा चोरघ्नी चोरबाधाविना
शिनी ॥ चेतनाचेतनाशीता चौराचौर्याचमत्कृ
तिः ॥१४५॥ चक्रवर्तित्वधारी च चक्रिणी चक्र
धारिणी ॥ चिरंजीवी चिदानंदा चिद्रूपा चिद्वि
लासिनी ॥ १४६ ॥ चिंता चित्तप्रशमनी चिंति
तार्थफलप्रदा ॥ चांपेयी चंपकप्रीता चंडी चंडा
ट्टहासिनी ॥ १४७ ॥ चंडेश्वरी चंडमाता चंड
मुंडविनाशिनी ॥ चकोराक्षी चिरप्रीता चिकुरा
चिकुराप्रिया ॥ १४८ ॥ चैतन्यरूपिणी चैत्री

चेतना चित्तसाक्षिणी ॥ चित्रा चित्रविचित्रांगी
चित्रगुप्तप्रसादिनी ॥ १४९ ॥ चलना चलसं
स्थायी चापिनी चलचित्रिणी ॥ चंद्रमंडलम
ध्यस्था कोटिचंद्रसुशीतला ॥ १५० ॥ चन्द्रानु
जसमाराध्या चंद्रचंद्रमहोदरी ॥ चर्चितारिश्च
न्द्रमाता चन्द्रकांता चलेश्वरी ॥ १५१ ॥ चरा
चरनिवासा च चक्रपाणिसहोदरी ॥ दकाररूपा
दत्तश्रीदारिद्र्यच्छेदकारिणी ॥ १५२ ॥ दंतिनी
दंडिनी दीना दरिद्रा दीनवत्सला ॥ दक्षाराध्या
दक्षकन्या दक्षयज्ञविनाशिनी ॥ १५३ ॥ दक्षा

दाक्षायणी दाक्षा दीक्षादक्षवरप्रदा ॥ दक्षिणा दक्षिणाराध्या दक्षिणामूर्तिरूपिणी ॥ १५४ ॥ दयावती दमवती दनुजादिर्दयानिधिः ॥ दंतशोभानिभा दैवदमना दाडिमस्तनी ॥ १५५ ॥ दंडा दमयता दंडी दंडादंडप्रसादिनी ॥ दंडकारण्यनिलया दंडकारिविनाशिनी ॥१५६॥ दंष्ट्राकरालप्रवृषी दंडशोभादलादली ॥ दरिद्रारिष्टशमनी दमादमनपूजिता ॥१५७ ॥ दानवार्चितपादश्रीर्द्रविणा द्रविणोदया ॥ दामोदरीदानवारिर्दामोदरसहोदरी ॥ १५८ ॥ दाता दानप्रिया

दार्वी दानश्रीर्दीनदंडपा ॥ दम्पतीदम्पती दूर्वा दधिदुग्धा दया दमा ॥ १५९ ॥ दाडिमीबीज संदोहदन्तपंक्तिविराजिता ॥ दर्पणा दर्पणस्व च्छा द्रुममंडलवासिनी ॥ १६० ॥ दशावतारज ननी दशदिग्दीपपूजिता ॥ दया दशदिशादश्या दशदासी दयानिधिः ॥ १६१ ॥ देशकालपरि ज्ञाना देशकालविशोधिनी ॥ दशम्यादिकला राध्या दशग्रीवप्रदर्पहा ॥ १६२ ॥ दशापराधश मनी दशवृत्तिफलप्रदा॥यात्काररूपिणी याज्ञी यादवी यादवार्चिता ॥१६३ ॥ ययातिपूजनप्री

ता याज्ञिकी याजकप्रिया ॥ यादवीयातनायाता
यामपूजाफलप्रदा ॥ १६४ ॥ यशस्विनी यमा
राध्या यमकन्या यतीश्वरी॥यमादियोगसंतुष्टा
योगींद्रहृदिसंगमा ॥ १६५ ॥ यमोपाधिविनिर्मु
क्ता यशस्यविधिरच्युता ॥ यातनायातनादेहा
यात्रापापादिवर्जिता ॥ १६६ ॥ इत्येतत्कथितं
देवीरहस्यं सर्वकामदम् ॥ सर्वपापप्रशमनं सर्व
तीर्थफलप्रदम् ॥ १६७ ॥ सर्वरोगहरं पुण्यं सर्व
ज्ञानमयं शिवम् ॥ सर्वसिद्धिप्रदं देवि सर्वसौभा
ग्यवर्द्धनम् ॥१६८॥ आयुष्यं वर्द्धते नित्यं लि

खितं यत्र तिष्ठति ॥ न चौराग्निभयं तस्य नच भूतभयं क्वचित् ॥ १६९ ॥ किंपुनर्वरुणोक्तेन तथापि च वदाम्यहम् ॥ सकृच्छ्रवणमात्रेण कोटिजन्माघनाशनम् ॥१७०॥ महापातककोटीनां भंजनं स्मृतिमात्रतः॥ अपवादकदौर्भाग्यशमनं भुक्तिमुक्तिदम् ॥१७१॥ विषरोगादिदारिद्र्यमृत्युसंहारकारणम् ॥ सप्तकोटिमहामंत्रपारायणफलप्रदम् ॥ १७२ ॥ शतरुद्रीयकोटीनां जपं यज्ञफलप्रदम् ॥ चतुःसमुद्रपर्य्यंतभूदानं तत्फल शिवे ॥१७३॥ सहस्रकोटिगोदानफलदं स्मृति

मात्रतः ॥ कोट्यश्वमेधफलदं जरामृत्युनिवार
णम् ॥१७४॥ कन्याकोटिप्रदानेन यत्फलं लभ
ते नरः॥तत्फलं लभते सम्यङ्नाम्नांदशशतीज
पात् ॥१७५॥ यः शृणोति महाविद्यां श्रावयेद्वा
समाहितः॥ सोऽपि मुक्तिमवाप्नोतियत्र गत्वा न
शोचति ॥ १७६ ॥ ब्रह्महत्यादिपापानां नाशः
स्याच्छ्रवणेन च॥किं पुनःपठनादस्य मुक्तिःस्या
दनपायिनी ॥ १७७ ॥ इदं रहस्यं परमं पुण्यं
स्वस्त्ययनं महत् ॥ यः सकृद्वा पठेत्स्तोत्रं शृणु
याद्वा समाहितः ॥१७८॥ लभते च ततः कामा

नन्ते ब्रह्मपदं व्रजेत् ॥ स च शत्रूञ्जयेत्सद्यो मा
तंगानिव केसरी ॥ १७९ ॥ इति श्रीमद्रुद्रयामले
शिवपार्वतीसंवादे ब्रह्मप्रोक्तं श्रीगायत्र्या मंत्रव
र्णात्मकं दिव्यसहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥ ॥
शुभं भूयात् ॥ ॥ मंगलमस्तु ॥

॥ अथ गायत्रीपटलप्रारंभः ॥

ॐ अस्य श्रीब्रह्मशापविमोचनमंत्रस्य निग्रहानु
ग्रहकर्ता प्रजापतिर्ऋषिः ॥ कामदुघा गायत्री
छंदः ॥ ॐब्रह्मशापविमोचनीगायत्रीशक्तिर्देवता
ब्रह्मशापविमोचनार्थे जपे विनियोगः ॥ सवितुः

ब्रह्मो मेत्युपासनात्तद्ब्रह्मविदो विदुस्तां प्रयतंति धीराः॥ सुमनसा वाचा ममाग्रतः॥ ब्रह्मशापाद्वि मुक्ता भव ॥ ॐविश्वामित्रशापविमोचनमंत्रस्य नूतनसृष्टिकर्ता विश्वामित्र ऋषिः॥ वाग्दोहागा यत्रीछंदः ॥ भुक्तिमुक्तिप्रदाविश्वामित्रानुगृहीता गायत्रीशक्तिः ॥ सविता देवता ॥ विश्वामित्रशा पविमोचनार्थे जपे विनियोगः॥ तत्त्वानि चांगेष्व ग्निचितोधियांसः त्रिगर्भा यदुद्भवां देवाश्चोचिरे विश्वसृष्टितांकल्याणीमिष्टकरीं प्रपद्ये यन्मुखा न्निःसृतो वेदगर्भः॥ ॐगायत्री त्वं विश्वामित्रशा

पाद्विमुक्ता भव ॥ ॐ वसिष्ठशापविमोचनमंत्र
स्य वसिष्ठ ऋषिः ॥ विश्वोद्भवो गायत्री छंदः॥
वसिष्ठानुगृहीता गायत्रीशक्तिर्दैवता ॥ वसिष्ठशा
पविमोचनार्थे जपे विनियोगः॥तत्त्वानि चांगेष्व
ग्निचितौ धियांसःध्यायंति विष्णोरायुधानि बि
भ्रत् ॥ जनानता सा परमं च शश्वत ॥ गायत्री
मासाच्छुरनुत्तमं च धाम ॥ ॐगायत्रीवसिष्ठशा
पाद्विमुक्ता भव॥सोऽहमर्कमहंज्योतिरर्कःज्योति
रहं शिवः॥ आत्मज्योतिरहं शुक्रं शुक्रंज्योतिर
सोऽहमोम् ॥ अहो विष्णुमहेशेशे दिव्ये सिद्धि

सरस्वति॥अजरे अमरे चैवदिव्ययोनि नमोऽस्तु ते ॥ शुद्धं गायत्रीध्यानम् ॥ यद्देवैः सुरपूजितं परतरं सामर्थ्यतारात्मकं पुन्नागाम्बुजपुष्पनाग बकुलैः केशैःशुकैरर्चितम् ॥ नित्यं ध्यानसमस्त दीप्तिकरणं कालाग्निरुद्दीपनं तत्संहारकरं नमामि सततं पातालसंस्थं मुखम्॥ न्यासः ॐतत्पादांगुलिपर्वभ्यां नमः ॥ ॐ स पादांगुलिभ्यो नमः ॥ ॐ वि जंघा० ॥ ॐ तुर्जानुभ्यां नमः ॥ ॐ व ऊरुभ्यां नमः ॐ रे शिश्नाय नमः ॥ ॐ णि वृषणाभ्यां नमः ॥ ॐ यं

कटयै नमः॥ ॐ भर्नाभ्यै नमः॥ॐ गो उदराय नमः ॥ ॐ दे स्तनाभ्यां नमः ॥ ॐ व उरसे नमः ॥ ॐ स्य कण्ठाय नमः ॥ ॐ धी दंतेभ्यो नमः ॥ ॐ म तालुने नमः ॐ हि नासिकायै नमः ॥ ॐ धि नेत्राभ्यां नमः ॥ ॐ यो भ्रूभ्यां नमः ॥ ॐ यो ललाटाय नमः ॥ ॐ नः पूर्वमुखाय नमः ॥ ॐ प्र दक्षिणमुखाय नमः ॥ ॐ चो पश्चिममुखाय नमः ॥ ॐ द उत्तरमुखाय नमः ॥ ॐ यात् मूर्ध्ने नमः ॥ इति वर्णन्यासः ॥ ॐ तत्सवितुरंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ वरेण्यं तर्ज्जे

नीभ्यांनमः॥ ॐभर्गोदेवस्य मध्यमाभ्यां नमः॥ ॐ धीमहि अनामिकाभ्यां नमः ॥ ॐ धियो यो नः कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ॐ प्रचोदयात् करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः॥ अथ देहन्यासः ॥ ॐ भूः पादयोः ॥ ॐ भुवः जान्वोः ॥ ॐ स्वः नाभौ॥ ॐमहः हृदये॥ ॐ जनः कण्ठे ॥ ॐतपः ललाटे ॥ ॐ सत्यं मूर्ध्नि ॥ ॐ तत्पादयोः॥ ॐ सवितुर्जान्वोः ॥ ॐ वरेण्यं स्कंधयोः ॥ ॐ भर्गो हृदये ॥ ॐ देवस्य कण्ठे ॥ ॐ धीमहि वक्त्रे ॥ ॐ धियो यो नेत्रे ॥ ॐ नः मुखे ॥ ॐ प्रचो

दयात् अस्त्राय फट् ॥ ॐ आपः अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ ॐ ज्योतिस्तर्जनीभ्यां नमः ॥ॐ रसो मध्यमाभ्यां नमः॥ ॐअमृतम् अनामिकाभ्यां नमः ॥ ॐ ब्रह्म कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ॐभूर्भुवः स्वरोम् करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः॥ॐअग्नये हृदयाय नमः ॥ॐवायवे शिरसे स्वाहा ॥ ॐ सूर्याय शिखायै वषट् ॥ॐब्रह्मणे कवचाय हुम् ॥ ॐ विष्णवे नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ॐरुद्राय अस्त्राय फट् ॥ इति न्यासः ॥ अथ वेदादिगीतायाः प्रसादजननं विधिम् ॥ गायत्र्याः संप्रवक्ष्यामि

गा० धर्मार्थकाममोक्षदम् ॥ १ ॥ नित्यनैमित्तिके काम्ये तृतीये तपवर्द्धने ॥ गायत्र्यास्तु परं नास्ति इह लोके परत्रच॥२॥मध्याह्ने मितभुङ्मौनी त्रिस्थानार्चनतत्परः ॥ जपेल्लक्षत्रयं धीमानन्यमानसकस्तु यः ॥ ३ ॥ कर्मभिर्यो जपेत्पश्चात्क्रमशः स्वेच्छयापि वा ॥ यावत्कार्यं न कुर्वीत न लोपेत्तावता व्रतम् ॥ ४ ॥ आदित्यस्योदये स्नात्वा सहस्रं प्रत्यहं जपेत् ॥ आयुरारोग्यमैश्वर्यधनं च लभते ध्रुवम् ॥ ५ ॥ त्रिरात्रोपोषितः सम्यग्घृतं हुत्वा सहस्रशः ॥ सहस्रं ला

भमाप्नोति हुत्वाग्नौ खदिरेंधनम् ॥६॥ पालाशैः समिधैश्चैव घृताक्तानां हुताशने ॥ सहस्रं लाभ माप्नोति राहुसूर्यसमागमे ॥७॥ हुत्वा तु खदिरं वह्नौ घृताक्तं रक्तचन्दनम् ॥ सहस्रहेममाप्नोति राहुचन्द्रसमागमे ॥ ८ ॥ रक्तचन्दनमिश्रं तु स घृतं हव्यवाहने ॥ हुत्वा गोमयमाप्नोति सहस्रं गोमयं द्विजः ॥ ९ ॥ जातीचंपकराजार्ककुसुमा नां सहस्रशः ॥ हुत्वा वस्त्रमवाप्नोति घृताक्तानां हुताशने ॥ १० ॥ सूर्यमंडलबिम्बे च हुत्वा तोयं सहस्रशः ॥ सहस्रं प्राप्नुयाद्धैमं रौप्यमिंदुमये

हुते ॥ ११ ॥ अलक्ष्मीपापसंयुक्ते मलव्याधिवि नाशके ॥ मुच्येत्सहस्रजाप्येन स्नायाद्यस्तु जलेन वै ॥ १२ ॥ गोघृतेन सहस्रेण लोध्रेण जुहुयाद्यदि ॥ चौराग्निमारुतोत्थानि भयानि न भवंति वै ॥ १३ ॥ क्षीराहारो जपेल्लक्षमपमृत्यु मपोहति ॥ घृताशी प्राप्नुयान्मेधां बहुविज्ञान संचयाम् ॥१४॥ हुत्वा वेतसपत्राणि घृताक्तानि हुताशने ॥ लक्षाधिपस्य पदवीं सार्वभौमं न संशयः ॥ १५ ॥ लक्षेण भस्महोमस्य हुत्वा ह्युत्ति ष्ठते जलात् ॥ आदित्याभिमुखं स्थित्वा नाभि

मात्रजले शुचौ ॥ १६ ॥ गर्भपातादिप्रदराश्चा
न्ये स्त्रीणां महारुजः ॥ नाशमेष्यंति ते सर्वे मृत
वत्सादिदुःखदाः ॥ १७ ॥ तिलानां लक्षहोमेन
घृताक्तानां हुताशने ॥ सर्वकामसमृद्धात्मा परं
स्थानमवाप्नुयात् ॥१८॥ यवानां लक्षहोमेन घृ
ताक्तानां हुताशने ॥ सर्वकामसमृद्धात्मा परां
सिद्धिमवाप्नुयात् ॥१९॥ घृतस्याहुतिलक्षेण स
र्वान्कामानवाप्नुयात॥ पंचगव्याशनो लक्षं जपे
ज्जातिस्मृतिर्भवेत् ॥२०॥ तदैव ह्यनले हुत्वा प्रा
प्नोति बहुसाधनम् ॥ अन्नादिहवनान्नित्यमन्ना

द्यं च भवेत्सदा ॥२१॥ जुहुयात्सर्वसाध्यानामा
हुत्यायुतसंख्यया ॥ रक्तसिद्धार्थकान्हुत्वा सर्वा
न्साधयते रिपून्॥२२॥लवणं मधुसंयुक्तं हुत्वा स
र्ववशीभवेत्॥हुत्वा तु करवीराणिरक्तानिज्वालये
ज्ज्वरम् ॥२३॥ हुत्वा भल्लातकंतैलं देशादेवप्रचा
लयेत्॥हुत्वातु निंबपत्राणिविद्वेषशांतये नृणाम्॥
॥२४॥रक्तानां तंदुलानां च घृताक्तानां हुताशने॥
हुत्वा बलमावाप्नोति शत्रुभिर्न स जीयते॥२५॥
प्रत्यानयनसिद्ध्यर्थं मधुसर्पिःसमन्वितम्॥ गवां
क्षीरं प्रदीप्तेऽग्नौ जुह्वतस्तत्प्रशाम्यति॥२६॥ ब्रह्म

चारी जिताहारो यः सहस्रत्रयं जपेत् ॥ संवत्सरे
ण लभते धनैश्वर्यं न संशयः ॥२७॥ शमीबिल्व
पलाशानामर्कस्य तु विशेषतः ॥ पुष्पाणां समि
धश्चैव हुत्वा हेममवाप्नुयात् ॥२८॥ आब्रह्मत्र्यं
बकादीनां यस्यायतनमाश्रितः॥जपेल्लक्षं निराहा
रः स तस्य वरदो भवेत ॥२९॥ बिल्वानां लक्षहो
मेन घृताक्तानां हुताशने ॥ परां श्रियमवाप्नोति
यदि न भ्रूणहा भवेत् ॥३०॥ पद्मानां लक्षहोमेन
घृताक्तानां हुताशने ॥ प्राप्नोति राज्यमखिलं सु
संपन्नमकंटकम् ॥३१॥ पंचविंशतिलक्षेण दधि

क्षीरं हुताशने॥स्वदेहे सिद्ध्यते जंतुः कौशिकस्य मतं तथा ॥३२॥ एकाहं पंचगव्याशी एकाहं मारुताशनः ॥ एकाहं च द्विजोऽन्नाशी गायत्रीजप उच्यते ॥३३॥ महारोगा विनश्यंति लक्षजप्यानुभावतः ॥ स्नात्वा शतेन गायत्र्याःशतमंतर्जले जपेत् ॥३४॥ शतेन यस्त्वपः पीत्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ गोघ्नः पितृघ्नमातृघ्नौ ब्रह्महा गुरुतल्पगः॥३५॥स्वर्णहारी तैलहारी यस्तु विप्रः सुरां पिबत॥चंदनद्वयसंयुक्तं कर्पूरं तंडुलं यवम्॥३६॥ लवंगं सुफलं चाज्यं सिता चाम्रस्य दारुकैः ॥

अयं न्यूनविधिःप्रोक्तो गायत्र्याः प्रीतिकारकः
॥३७॥एवंकृतेमहासौख्यंप्राप्नोतिसाधकोध्रुवम्
अन्नाज्यभोजनंहुत्वाकृत्वा वा कर्मगर्हितम् ३८॥
न सीदेत्प्रतिगृह्णानो महीमपि ससागराम् ॥ ये
चास्य उत्थिता लोके ग्रहाः सूर्यादयो भुवि॥ ते
यांति सौम्यतां सर्वे शिवे इति न संशयः॥३९॥

इति गायत्रीपटलं समाप्तम् ॥

इदं पुस्तकं मुम्बय्यां श्रीकृष्णदासात्मजक्षेमराजेन स्वकीये "श्रीवेङ्कटेश्वर" (स्टीम्) मुद्रणयन्त्रालये-ऽङ्कितम् । संवत् १९९१, शके १८५६.

पुस्तक मिलनेका ठिकाना-

खेमराज श्रीकृष्णदास, "श्रीवेङ्कटेश्वर" स्टीम्-प्रेस, बम्बई.	गङ्गाविष्णु श्रीकृष्णदास, "लक्ष्मीवेङ्कटेश्वर" स्टीम्-प्रेस, कल्याण-बम्बई.

इति

गायत्री-पञ्चाङ्गं

समाप्तम् ।

